

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

ชุมชนหลังวัดม่วง - วัดสะแก

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา



นางอรุณญา มานะเอกพันธ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

อัญญา มานะเอกพันธ์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ, 166 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ตำบล ในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ในการประเมินเพื่อศึกษาการดำเนินงานของกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ในด้านต่าง ๆ ซึ่งวิธีการดำเนินการประเมินใช้รูปแบบของ ซิปป์ (CIPP Model) เป็นตัวกำหนดกรอบและขอบเขตของการประเมินโครงการ ในส่วนของการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบรายงาน (บร.) 1-12 ซึ่งสำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษ เป็นผู้ออกแบบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน คือ สมาชิกผู้กู้เงินของกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก และกลุ่มครัวเรือนในชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก


ผลการประเมินโครงการสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่งผลให้ชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก และกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก เกิดศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการพึ่งพาตนเองของชุมชนและสมาชิกในชุมชนมากขึ้น รวมทั้งยังสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในระดับสังคมต่อไป

โดยภาพรวมของกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก มีปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการเติบโตของกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ซึ่งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการคิดหาแนวทางในการดำเนินการแก้ไข ปัญหา ที่จะทำให้การดำเนินการของกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก บรรลุตามวัตถุประสงค์ให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์อันแท้จริงที่จะเกิดขึ้น และส่งผลถึงประชาชนของชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก และประชาชนของประเทศอย่างแท้จริง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา 


ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา 

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ


อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ)

กรรมการสอบ



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อุสาหะ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาจัดการและการประเมินโครงการ



(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ ๒๗. ๑๑. ๒๕๖๕
_____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้ ผู้ประเมินขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข ดร. มัลลิกา สังข์สนิท และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานประเมินโครงการ

ขอขอบพระคุณ นายพร จิตรเย็น ประธานชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการและสมาชิกทุกท่าน ในชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ว่าที่ ร้อยโทสุทธิศักดิ์ มานะเอกพันธ์ นางสาวปรัชญา จันทัด นางสาวเพ็ญกลดา แผลงศร ที่ช่วยเหลือเพื่อข้อมูลบางส่วนและให้การสนับสนุนมาด้วยดี

ทั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และ ขอมอบผลงานชิ้นนี้แด่

ด.ต. เฉลิม รักษากลาง (บิดา) นางอรุณ รักษากลาง (มารดา) ที่ให้การเลี้ยงดูและส่งเสริมให้ผู้วิจัยมีความสำเร็จในชีวิต

อรุณญา มานะเอกพันธ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
1. ความสำคัญและความเป็นมา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
2 ปรัชญาวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	10
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพโฟมเดล.....	11
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	14
9. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
3 วิธีดำเนินการประเมิน โครงการ.....	18
1. รูปแบบการประเมินโครงการ.....	18
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดการประเมิน.....	20

	หน้า
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	31
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	35
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	35
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	40
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	46
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	47
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	47
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	53
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	53
2. วิธีดำเนินการ.....	53
3. ผลการดำเนินการ.....	54
4. อภิปรายผล.....	55
5. ข้อเสนอแนะ.....	60
บรรณานุกรม.....	64
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	66
ภาคผนวก ข.....	72
ภาคผนวก ค.....	88
ภาคผนวก ง.....	95
ภาคผนวก จ.....	111
ภาคผนวก ฉ.....	113

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร.....	40



สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของทุนหมู่บ้านในรูปแบบ ซิพพี โมเดล.....	13
2 แผนภาพแสดงองค์ประกอบรูปแบบ ซิพพี โมเดล ของกองทุน ชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก	19



บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากคนไทยในอดีตอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีทั้ง พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยาย ในการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต เป็นสังคมที่ต้องพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียงในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติพึ่งพาและธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ลักษณะเด่นในสังคม เป็นสังคมที่พึ่งพาอาศัยกันด้วยที่ด้วยอาศัยซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-7 นั้น แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านอื่น ๆ ตามมาอีกมาก เช่น ค่านิยมด้านวัตถุ สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอเพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น เป็นต้น ปัญหาดังกล่าว พบว่า แนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอจำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการ โดยการพัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ จากวิกฤตที่เกิดขึ้น ทำให้ภาครัฐตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้หันมาพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงได้ปรับปรัชญาเป้าหมายเป็นเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้เห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนและหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ [สรภ.] , 2545)

ชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก ซึ่งเป็นอีกชุมชนหนึ่งในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา ที่ได้มีส่วนร่วมในแผนนโยบายนี้และได้มีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ โดยมีการเตรียมความพร้อมทำความเข้าใจต่อเป้าหมายของเงิน 1 ล้านบาท เป้าหมายที่วางนี้ คือ การทำให้ทุนทางเศรษฐกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของงอกเงยขึ้นและเรียนรู้การปกครองท้องถิ่นของการเมืองภาคประชาชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนก็ได้ตระหนักถึงความมุ่งหมายของรัฐบาล สำหรับจำนวนเงินทุนนี้จึงได้มีการร่างกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ โดยอาศัยกฎระเบียบจากสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นแนวทาง เพื่อใช้เป็นข้อประพฤติกปฏิบัติสำหรับเงินกองทุนแห่งชาติจำนวนนี้จะได้คงอยู่และหมุนเวียนอยู่ในชุมชนสืบต่อไป (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม , 2544)

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านของ ชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด ผู้ศึกษาจึงได้ทำการประเมินกองทุนหมู่บ้านสำหรับชุมชนนี้ และนำเสนอในรูปของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุง ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตามจุดมุ่งหมาย 5 ประการ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ ศักยภาพของสมาชิก

2.1.2 ชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

2.3 เพื่อให้กระบวนการศึกษาหรือการประเมินโครงการนี้ เป็นกระบวนการสร้าง

เครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในชุมชน และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมาย ดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

การประเมินโครงการครั้งนี้ผู้ประเมินได้กำหนดกรอบแนวคิดในการประเมิน โดยอาศัยทฤษฎีเชิงระบบในรูปแบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดลของสตีฟเฟิลบีม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ การใช้รูปแบบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซีพีพีโมเดลเป็นที่นิยมใช้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดีข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้ประเมินเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง กองทุนดังกล่าว

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วัดม่วง – วัดสะแก มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการทำงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนเมือง วัดม่วง - วัดสะแก
- ขั้นที่ 3 ใช้ซีพีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะ

ทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้เขียนได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถจำแนกข้อมูลได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูล que เก็บรวบรวมเป็นตัวเลขที่ชัดเจน ได้แก่ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของตัวเลข ข้อมูลที่ได้นี้จะสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ ข้อมูลที่ผู้ประเมินเลือกใช้ในเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวนครัวเรือนในชุมชน จำนวนสมาชิกในแต่ละครัวเรือน รายได้ของคนในชุมชน จำนวนผู้กู้ยืมเงินจากกองทุน เป็นต้น

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูล que เก็บรวบรวมได้ que เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น ทศนคติ que มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล que แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนก่อนและหลังจากเงินกองทุนหมู่บ้านเข้าสู่หมู่บ้านและชุมชน เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นขั้นสุดท้ายหลังจากได้แหล่งข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินนำรายละเอียดของข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ que เป็นการวิเคราะห์ในลักษณะของความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก ต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้ได้ข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาโครงการต่อไปได้ในอนาคต

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาคั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วัดม่วง - วัดสะแก
2. ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจ ในปัจจัยต่างๆ ที่เป็นปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบในการดำเนินงานของกองทุน
3. ได้ทราบถึงกระบวนการสร้างองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ que มีความเชื่อมโยงกันระหว่างกันภายในชุมชน วัดม่วง – วัดสะแก
4. ได้ทราบถึงตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

บทที่ 2

ปรัชญานวัตกรรมกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 นี้เป็นการประมวลแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ สำหรับใช้ในการประเมินโครงการกองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง – วัดสะแก โดยมีเนื้อหาสาระ 9 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบกองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง – วัดสะแก
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพชีพโมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินในการลงทุน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กลงในครัวเรือน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดการระบบและการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ที่พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต ซึ่งกองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐ

บาลนี้ได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับกองทุน คือ

1.1.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1.2 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง คือ กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจาก กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้านและชุมชนเมืองละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการกันเอง

1.1 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวข้างต้นจะประสบความสำเร็จได้ต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือนการควบคุมดูแลกันเองทั้งหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน สังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์, ธนาคารหมู่บ้าน, กองทุนอาชีพ, กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งใน ส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

1.2.3 การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน

1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัด

ระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.3.5 เสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

กล่าวโดยสรุปแล้วกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรร ให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่งชุมชนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง ภายใต้ปรัชญา การร่วมคิดและดำเนินการ โดยกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง และบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ให้นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองของตน ซึ่งจะนำไปสู่ผลแห่งการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,2544)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการ นายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของคณะกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้วเมื่อครบกำหนดวาระตามวาระหนึ่ง

หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ดาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในระเบียบฯ
(รายละเอียดมีในภาคผนวก)

หมวด 2

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ดำเนินงานและมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบฯ

(รายละเอียดมีในภาคผนวก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือก

คณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่่า

1. จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. จะต้องเป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
4. ไม่เคยเป็นบุคคลที่มีความผิดทางกฎหมายในด้านต่าง ๆ
5. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
6. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนและควบคุมดูแลกันเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
3. การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
4. การมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง – วัดสะแก มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุนเลขที่ 320-322 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมืองจังหวัด นครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ 044-230301

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีถือหุ้นการฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก
- 2.2 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 2.3 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 3.1 เงินที่ได้รับจากการจัดสรรจากรัฐบาล
- 3.2 เงินกู้ยืม
- 3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆที่เกิดจากเงินกองทุน
- 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 3.5 เงินฝากสัจจะ
- 3.6 เงินค่าหุ้น
- 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 3.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆที่กองทุน ได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 เป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนวัดม่วง-วัดสะแกไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 4.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีขึ้นไป
- 4.3 เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4.4 ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือสติฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ
- 4.5 ไม่เล่นการพนันเป็นประจำและมีหนี้สินส่วนตัว
- 4.6 เป็นบุคคลที่ทำมาหากินสุจริตและขยันขันแข็ง
- 4.7 เป็นผู้ร่วมกิจกรรมของชุมชนร่วมงานประเพณีและร่วมพัฒนาชุมชน
- 4.8 มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้น

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 5.1 ขึ้นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ได้ ณ ที่ทำการกองทุน
- 5.2 ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน

ได้โดยจะรับสมัครทุกวันที 1-3 ของเดือนคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

5.3 เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากตั้งจะภายใน 3 วันนับแต่วันได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

6.1 ตาย

6.2 ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

6.4 ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม

6.5 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุน ไม่ว่าด้วยประการใดจงใจปกปิดความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในโบสถ์สมาชิก

6.6 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุ

6.7 มีลักษณะและคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

6.1 เกณฑ์การพิจารณาให้กู้

6.2 เกณฑ์ในการรับสมาชิก

6.3 หลักฐานในการรับสมาชิก

(รายละเอียดมีในภาคผนวก)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลายและคณะได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล ในหนังสือบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์(บรรณาธิการ),2544 :221-234] ดังนี้

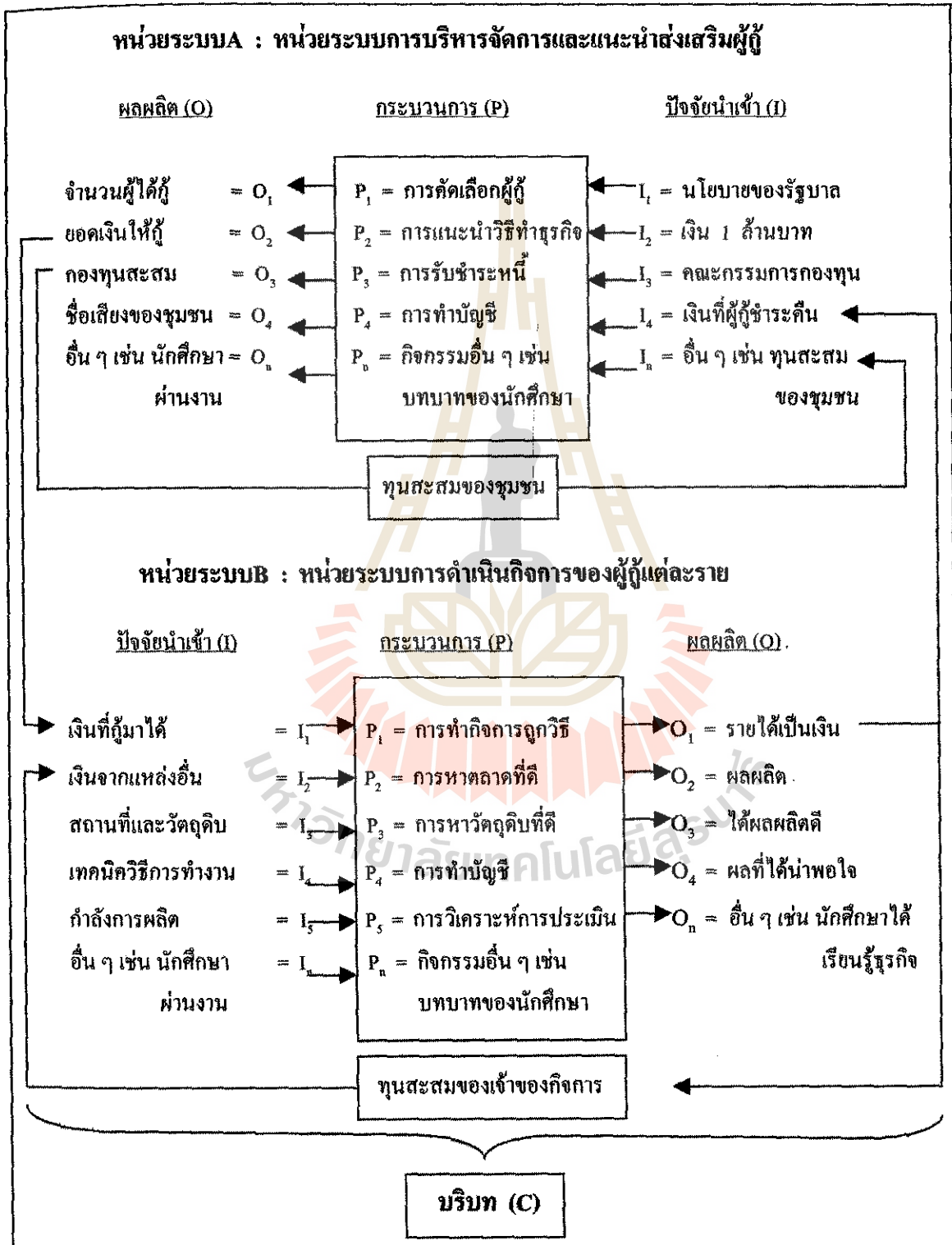
D.L.Stufflebeam และคนอื่นๆ (PDK,1977,P.261-265) ได้เสนอแบบจำลอง CIPP เพื่อการประเมินผลโครงการดังต่อไปนี้

สต๊าฟเฟลตบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย แบบจำลองของชีพีทโมเดลจะมีระบบการทำงานดังแผนภูมิ ต่อไปนี้



แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนชุมชนหมู่บ้านในรูปแบบของ ซิฟฟ์โมเดล ซึ่งมี ส่วนประกอบดังนี้



ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 2 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบ ด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมี หน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมี กระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ตามราย การต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัย นำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามราย การ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้ แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำ ดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อขานรับยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับภูมิภาคอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับ การพัฒนาระดับภูมิภาคอย่างกลมกลืน และเพื่อเสริมการปูพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับท้องถิ่น สถาบันราชภัฏซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่รวดเร็วทั้งทางด้านการศึกษา การท่องเที่ยว วัฒนธรรม การพาณิชย์ และการเกษตร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขยายการเรียนการสอนสู่ระดับ ประชาศนียบัตรบัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตในสาขาวิชาต่าง ๆ ไปทำงานพัฒนาท้องถิ่น ได้อย่างเข้มแข็ง หลักสูตรนี้มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้อยู่ด้วย การปฏิบัติจริง ที่ใช้ชุมชนท้องถิ่นและสถานการณ์จริงเป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะ บูรณาการหลักสูตรมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการวางแผน การวิจัยติดตาม

ประเมินผลโครงการ และมีจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง

ลักษณะของหลักสูตร เป็นหลักสูตรเชิงสหวิทยาการและบูรณาการ (Interdisciplinary and Integrated) เน้นการเรียนการสอนเชิงวิจัย (Research-Oriented) โดยการศึกษาปัญหา (Problem Based Learning) เป็นหลักเน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะปฏิบัติการภาคสนาม เพื่อศึกษาท้องถิ่นและฝึกปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรสถาบันท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการในสาขาวิชาที่สนใจและมีความถนัด คัดเลือกบัณฑิตที่จะได้รับการศึกษาตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จำนวน 74,881 คน โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นผู้คัดเลือกจากบัณฑิตที่ด้อยโอกาสและยากจน บัณฑิตจะได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน และต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายทุนการศึกษาให้บัณฑิตในแต่ละเดือน

เอกสารและบทสัมภาษณ์

กมธ.ศึกษาจับตาคองทุนหมู่บ้านกลัวยุทธ

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการติดตามการดำเนิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อวันที่ 13 ก.พ. ที่สถาบันราชภัฏ (รภ.) พระนครศรีอยุธยา รศ.ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา รภ.บุรีรัมย์ กล่าวว่า ที่ผ่านมาต้องยอมรับว่าการดำเนินโครงการ ในช่วงแรกค่อนข้างมีปัญหาเพราะผู้ปฏิบัติงานมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา เป็นการรับงานมาทำแบบเร่งด่วนทำให้การเตรียมการหรือการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำไม่ได้ทั่วถึง และเมื่อบัณฑิตลงพื้นที่แล้วแต่ยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองหรือแม้แต่ในพื้นที่เองก็ไม่รู้ว่าบัณฑิตจะเข้าไปทำอะไร แต่หลังจากที่ทำงานผ่านไปได้ประมาณ 2 เดือนแล้วทุกอย่างก็เริ่มเข้าที่เข้าทางมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานดีขึ้น และเท่าที่ได้สอบถามบัณฑิตพบว่ากองทุนหมู่บ้านบางแห่งมีปัญหาจริง เช่น คณะกรรมการกองทุนฯ จัดสรรเงินไม่เป็นธรรม มีการใช้เส้นสายเมื่อได้เงินไปแล้วก็นำไปปล่อยกินดอกเบี้ยต่อหรือนำเงินไปซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า ซื้อมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น แต่ปัญหาในลักษณะดังกล่าวมีไม่มากเมื่อมองโดยภาพรวมจะพบว่าการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ

ผศ.ดร.ประ โยชน์ คุปต์กาญจนากุล คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย รภ.สุราษฎร์ธานี กล่าวว่า ที่ผ่านมาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ หลายแห่งเข้าใจผิดคิดว่าบัณฑิตจะต้องเข้าไปช่วยทำงานในกองทุนฯ ในขณะที่บัณฑิตเองยังสับสนกับบทบาทหน้าที่ของตนเองอยู่บ้าง แต่เวลานี้ได้ทำความเข้าใจไปหมดแล้ว

ด้านนายสนั่น สุธากุล โฆษกคณะกรรมการการศึกษาสภาผู้แทนราษฎรเปิดเผยว่า คณะกรรมการฯ ได้มีการพิจารณาเกี่ยวกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากได้รับข้อมูลว่ามีบัณฑิตบางคนไม่ได้ทำงานตามที่โครงการกำหนด และมีการเสนอให้ส่งตัวไปช่วยสอนในสถานศึกษาที่มีปัญหาขาดแคลนครู อีกทั้งบางคนก็แสดงความเห็นซึ่งนำชุมชนมากเกินไปรวมทั้งเกิดประเด็นความขัดแย้งระหว่างบัณฑิตที่ได้รับเงินค่าตอบแทนแต่ไม่ได้ทำงานกับคณะกรรมการบริหารกองทุนที่ต้องทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนซึ่งคณะกรรมการฯ จะยื่นญัตติเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการขึ้นมาติดตามการดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่างบประมาณ ไม่ใช่ถูกใช้ไปเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง (เดลินิวส์ 14 ก.พ. 45)

9. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเกี่ยวกับชนบทและชุมชนในประเทศไทยได้มีการศึกษาและพัฒนาในด้านต่างๆ และมีผู้ที่ได้เก็บข้อมูลรวบรวมไว้เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. (โกวิทย์, 2528 : 149-154) ได้รับมอบหมายจากกองวิจัยและประเมินผลกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ให้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเครื่องชี้วัดในงานพัฒนาชุมชน” โดยใช้ทฤษฎี Symbolic Structural Theory ของ Frank W. Young และวิธีการ Guttman Scaling Analysis โดยทำการศึกษาในหมู่บ้านใน อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช และหมู่บ้านใน อ.เพ็ญ จ.อุดรราชธานี จำนวนอำเภอละ 50 หมู่บ้าน

ผลงานวิจัยสรุปว่า สามารถวัดระดับการพัฒนาชุมชนได้จากระดับความแตกต่างทางด้านโครงสร้าง และหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาสูงนั้นจะมีระดับความเป็นปึกแผ่นและระดับการติดต่อกับศูนย์กลางหรือระบบใหญ่สูงด้วย โดยมีธนาคารข้าว กรรมการเขาวชนหมู่บ้านกลุ่มเกษตรกร ศูนย์พัฒนาตำบล เป็นเครื่องชี้วัดระดับการพัฒนาชุมชนของ อ. เพ็ญ จ. อุดรธานี และใช้กลุ่มแม่บ้าน วัด ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเครื่องชี้วัดระดับการพัฒนาชุมชนของ อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช

2. (Kanchanachitra, 1976 :220-224) การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน (Factors Related to Community Development in Thai Village) ของ ดร.สุรพล กาญจนะจิตรา ในปี 2518 (1976) โดยศึกษาชุมชน 2 หมู่บ้านใน จ.ขอนแก่น คือ บ้านหนองแวง และบ้านเหล่าธานี การศึกษาเพื่อวัดผลของการพัฒนาทางด้านการยอมรับเกษตรกรรมสมัยใหม่ ระดับมาตรฐานของการดำรงชีพและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน หน่วยในการวิเคราะห์ คือ ครอบครัวจำนวน 253 ครอบครัว โดยการใช้พันธุ์ข้าวชนิดใหม่ ปลูก เคมี ยาฆ่าแมลง

และเครื่องจักรขนาดเล็กมาเป็นเครื่องจักรวัดถึงการเกษตรสมัยใหม่ และใช้โต๊ะ เก้าอี้ ตู้เสื้อผ้า และ
จักรเย็บผ้า มาเป็นเครื่องจักรระดับมาตรฐานของการครองชีพ ผู้วิจัยใช้ Guttman Scale มาทำการ
วัด ผลปรากฏว่าสามารถวัดระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนได้



บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริง 4 ประการ ดังที่ระบุไว้แล้วในวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 จึงมี 6 หัวข้อ ดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน โครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

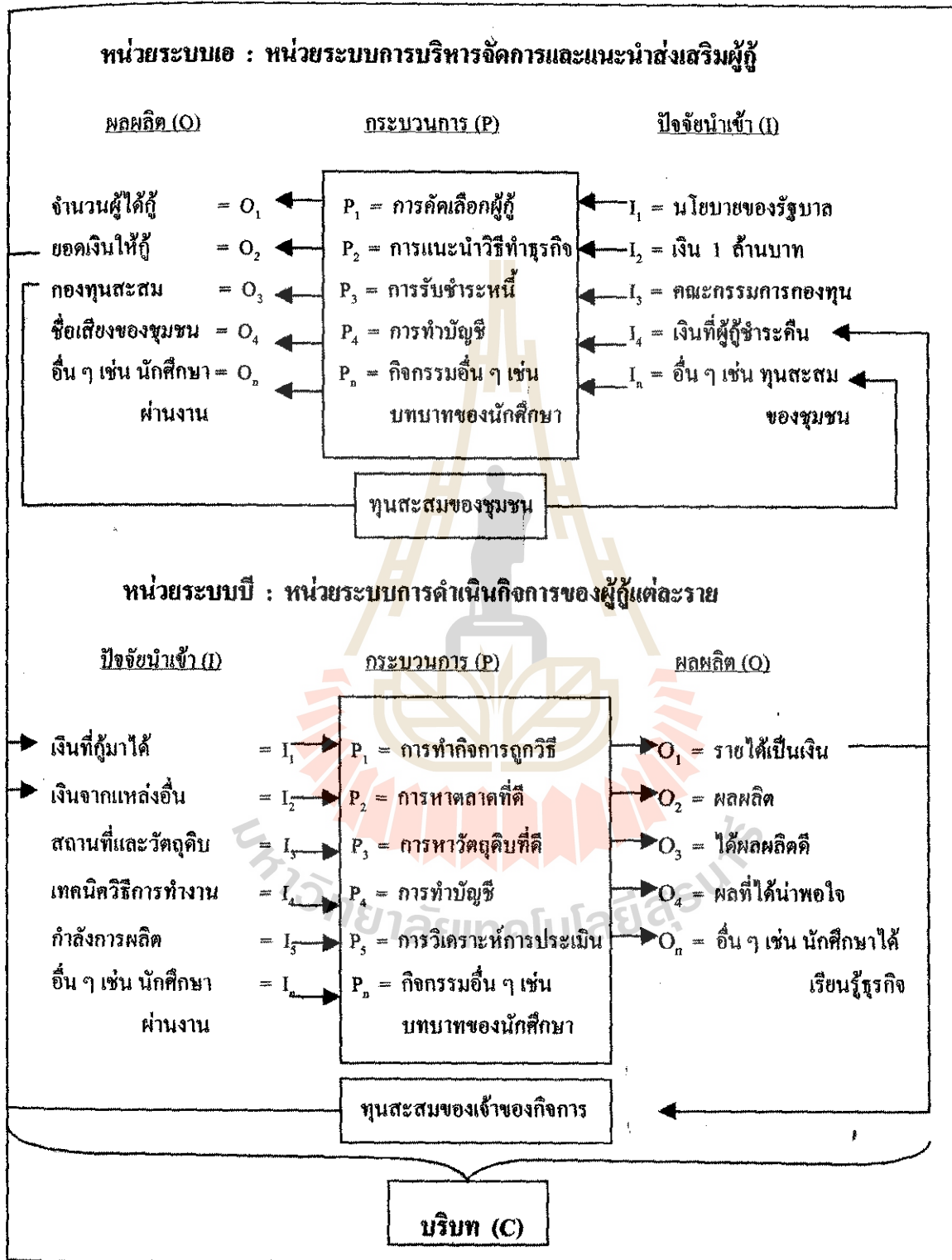
1. รูปแบบการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้เป็นการประเมินแบบทฤษฎีเชิงระบบ System Theory โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปท์โมเดล ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการดำเนินงานของกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด แนวคิดของทฤษฎีระบบ เป็นอีกหนึ่งตัวแบบที่เหมาะสมในการประเมินผลตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ประเมินจะได้เห็นถึงบริบทชุมชนปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการวิเคราะห์โครงการในลำดับต่อไป

โครงการกองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง - วัดสะแก โดยภาพรวมตามแนวความคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ หรือ หน่วยระบบ A
2. หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้นำแต่ละราย หรือ หน่วยระบบ B

แผนภาพแสดงองค์ประกอบรูปแบบชีพพีโมเดลของกองทุนชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก



แผนภูมิที่ 2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง - วัดสะแก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินครั้งนี้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะดังนี้

1. ประชากร คือ ประชาชนในครัวเรือนชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ชาย 174 คน หญิง 223 คน จำนวน 566 คน เป็นหน่วยตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 20 จากจำนวนครัวเรือนที่อยู่ในชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก ทั้งสิ้น 163 ครัวเรือน ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 33 ครัวเรือน

3. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น Non - Probability Sampling ใช้วิธี Purposive Selection เป็นการเลือกตัวอย่างที่เจาะจงเพื่อให้ความเหมาะสมกับปัญหาของการประเมิน โดยดำเนินการดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างผู้กู้ยืมเงินจากกองทุน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงิน ร้อยละ 20 จากจำนวนผู้กู้เงิน 47 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 9 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างสมาชิกของกองทุนที่ไม่ได้กู้เงิน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกของกองทุนที่ไม่ได้กู้เงิน ร้อยละ 20 จากจำนวนสมาชิกกองทุน 119 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 23 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก ร้อยละ 20 จากจำนวนครัวเรือนที่อยู่ในชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก ทั้งสิ้น 163 ครัวเรือน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 32 ครัวเรือน สำหรับประชากรที่ผู้วิจัยจะทำการประเมินคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก จำนวนทั้งหมด 163 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 566 คน เป็นชาย 174 คน หญิง 223 คน ซึ่งจัดว่าเป็นประชากรแบบจำกัด

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอของท้องถิ่นในชนบท บางคน เรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นในชนบท

7. ค่านิยมและกระแสวัฒนธรรมสินค้าต่างประเทศ

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
 2. สภาพปัจจุบัน
 3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
 4. ด้านวัฒนธรรม
 5. อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านในชุมชน ทิศนคติความ ต้องการในด้านต่างๆ
- ศักยภาพความเข้มแข็งของชาวบ้านในชุมชนและความไม่เข้มแข็งของชุมชน เช่น การละทิ้งถิ่นฐาน การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ครั้งนี้ผู้เขียนได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบ ซิปพีโมเดล (CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

- 1) หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
- 2) หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ก็คือตัวชี้วัดดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ ได้แก่

- 2.1 นโยบายของรัฐบาล
- 2.2 เงิน กองทุน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้
- 2.6 อื่นๆ เช่น นักศึกษาโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ทุนสะสมของชุมชน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยเหลือตลาด
- 3.6 กิจกรรมอื่นๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา เป็นต้น

4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น

3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 4.1.1 จำนวนผู้ได้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
 - 4.1.3 กองทุนสะสม
 - 4.1.4 อื่นๆ เช่น นักศึกษาผ่านงานประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.2.5 นักศึกษามีประสบการณ์และได้เรียนรู้ชุมชนอย่างแท้จริง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

4.3.5 อื่นๆ เช่น ลดปัญหาทางด้านต่างๆ ภายในชุมชน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A ตามที่ได้กล่าวข้างต้น

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ตามที่ได้กล่าวข้างต้น

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว

1.3.2 ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ

1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล

1.3.4 หนี้ภายนอกระบบของผู้ดูแล

1.3.5 อาชีพหลักของผู้ดูแล

1.3.6 รายได้ของครอบครัว

1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

1.3.8 ภาระการส่งเสียเลี้ยงดูเด็กและคนชราตลอดจนบุคคลที่ พึ่งพิงในครอบครัว

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 เงินที่กู้มาได้

- 2.2 เงินอื่นๆ
- 2.3 สถานที่และวัตถุดิบ
- 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
- 2.5 กำลังทำงาน
- 2.6 นักศึกษาที่ได้ผ่านงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3

ด้านดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 รายได้ที่เป็นตัวเงิน
 - 4.1.2 ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่
 - 4.1.3 ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี ความพอใจ
 - 4.1.4 อื่นๆ เช่น นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ เป็นต้น
- 4.2 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.2.1 ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
 - 4.2.2 ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.2.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน
 - 4.2.4 อื่นๆ เช่น การลดปัญหาและแบ่งเบาภาระด้านต่างๆของ สังคม

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ในแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ที่ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

ผู้ประเมิน โครงการขอเสนอตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรที่จะให้ข้อมูลนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ เพียงใดอันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่ง กองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้าน	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้ - อื่น ๆ
3. ทิศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพ และรายได้ - อื่น ๆ
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้ - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและ อยู่รอดของกองทุน	- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัคร เป็นสมาชิกกองทุน

6. ยอดเงินในปัจจุบันของ
กองทุนหมู่บ้าน

- อื่น ๆ
- จำนวนสมาชิกกองทุน
- จำนวนเงินออมและเงินทุน
- ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ตำบล

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

- | | |
|------------------------------------|--|
| 1. คณะกรรมการบริหารกองทุน | <ul style="list-style-type: none"> - มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน |
| 2. ระเบียบการบริหารกองทุน | <ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ |
| 3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร | <ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมัครสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับเงินฝาก - มีการระดมทุนเงินฝาก |
| 4. การตัดสินใจเงินกู้ | <ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการกู้และขอกู้ - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ |
| 5. มีการจัดสรรผลประโยชน์ | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ตำบลบาท - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ - มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม |

..3 การมีการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง

ตัวแปร

1. มีความเข้าใจในเรื่อง
เศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียง
3. มีความเข้าใจในเรื่อง
การพึ่งตนเอง
4. มีการปฏิบัติในเรื่อง
การพึ่งตนเอง
5. มีความเข้าใจเรื่อง
ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. มีการปฏิบัติในเรื่อง
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะค่าของตัวแปร

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียง
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียง
มาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมา
ปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้
- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง
การพึ่งตนเอง
- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการ
บริหารกองทุน
- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการ
ประกอบอาชีพ
- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญา
ท้องถิ่น
- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมา
ใช้ในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมา
ใช้ในการดำเนินกิจการของผู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร

1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกัน
ระดับของกองทุนโดยรวม

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจ
หลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของ
สมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม
- มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับ
การดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษา

- เงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ
2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการผู้กู้แต่ละคน
- สมาชิกเห็น โอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
 - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนีจากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง
 - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี
 - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคตนเองและตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

- | ตัวแปร | ลักษณะค่าของตัวแปร |
|--|---|
| 1.5.1 ศักยภาพเดิมของบริบทมี
มากน้อยเท่าใด | <ul style="list-style-type: none"> - สภาพของป่า - สภาพของดิน - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนของประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา |
| 1.5.2 การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมา
มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ | |
| 1) ทุนด้านการเงิน | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน |
| 2) ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของที่ดิน |
| 3) ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี | <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ |

4) ทูทางปัญญา

- การใช้ภาษาพื้นบ้าน
- มีโบราณสถาน – โบราณวัตถุ
- การทำบุญหรืองานประเพณี
- จำนวนโรงเรียนในชุมชน
- จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ
- จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ
- จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน

1.5.3 มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้รู้

1. การเกษตร
2. ค้าขาย
3. การบริการในชุมชน
4. อุตสาหกรรมในครัวเรือน
5. การลดรายจ่ายเพื่อพัฒนาอาชีพ

จำนวนผู้รู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน

2. เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนในข้อ 1 ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน - มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนมากน้อยเพียงใด
2. มีกองทุนเดิมในชุมชน - จำนวนกองทุนเดิมในชุมชน
- จำนวนเงินสะสมในชุมชน
3. มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน - จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน - จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน - จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจกู้เงิน
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน - จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

3. การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อย ภายในชุมชน	- มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมกัน - มีการรวมกลุ่มในชุมชน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริม การประกอบอาชีพและการ ดำเนินชีวิตในชุมชน	- มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการ การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยง กับองค์กรภายในชุมชน	- มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ - มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล ที่เชื่อมกับตำบลอื่น ๆ

4. การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	
1. มีความสามัคคี	มาก น้อย ปานกลาง
2. มีความซื่อสัตย์	มาก น้อย ปานกลาง
3. ชกช่อดคนทำความดี	มาก น้อย ปานกลาง
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มาก น้อย ปานกลาง
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	ใช่ ไม่ใช่ จำนวนครั้ง
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น ของสมาชิก	มาก น้อย ปานกลาง
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่ม ผู้คือยโอกาส	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	ใช่ ไม่ใช่
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ในแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ กู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบ การดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

วิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ประกอบด้วยวิธีดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร.ต่าง ๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อ กองทุนหมู่บ้าน
2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ในเรื่อง การบริหารจัดการ ปัญหาต่าง ๆ ของ กลุ่มผู้กู้เงิน สรุปบทเรียนชุมชนและการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน
3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เช่น การเข้าไปร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน การ เข้าร่วมประชุมในวาระ ต่าง ๆ ของชุมชน
4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เช่น การเข้าไปพบปะพูดคุยกับชาวบ้านอย่างไม่ เป็นทางการแล้วใช้โอกาสนั้นสังเกตพฤติกรรมในด้าน ต่าง ๆ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมิน โครงการกองทุนชุมชนเมือง ชุมชนหลังวัดม่วง - วัดสะแก ครั้งนี้ ผู้ประเมินมี วัตถุประสงค์ในการศึกษากระบวนการดำเนินงานของโครงการกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก โดยค้นหาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ ดังนั้นผู้ประเมินจึงได้กำหนดรูปแบบการประเมินและประเมินตามตัวแปรตัวชี้วัด และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนและดำเนินการจัดเวทีประชาคมในหัวข้อต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับนั้น ผู้ประเมินเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งแสดง ลักษณะของความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก ต่อการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามลำดับดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกต ผู้ประเมินได้เข้าชุมชนเพื่อสังเกตการณ์ สภาพแวดล้อมทั่วไปของชุมชน การดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยพบว่าชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ซึ่งเป็นชุมชนที่มีวัดเป็นศูนย์กลาง ชาวบ้านในชุมชนจึงมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย แต่ เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองแล้ว อาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชนจะประกอบ อาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนมากที่สุด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้ประเมินได้ดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีหัวข้อสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของท่าน ผู้ประเมินได้สอบถามความคิดเห็นของชาวบ้านแล้วพบว่า ชาวบ้านเห็นว่าในชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก มีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ต่อกันในระดับปานกลาง ชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

2.2 ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านผู้ประเมินพบว่า ชาวบ้านในชุมชนทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่ช่วยเหลือจากรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนมีเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ และให้ชุมชนได้บริหารจัดการกองทุนด้วยคนในชุมชนเอง

2.2 กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุนและระเบียบกองทุน ผู้ประเมินได้ดำเนินการสัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุน ในประเด็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกองทุน คือ การจัดตั้งกองทุน ใครมีส่วนร่วมบ้าง ซึ่งก็ได้แก่ ประชาชนในชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก และระเบียบกองทุนมีผู้ร่วมร่างระเบียบ คือคณะกรรมการกองทุน โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เป็นแนวทางในการร่างระเบียบของกองทุน

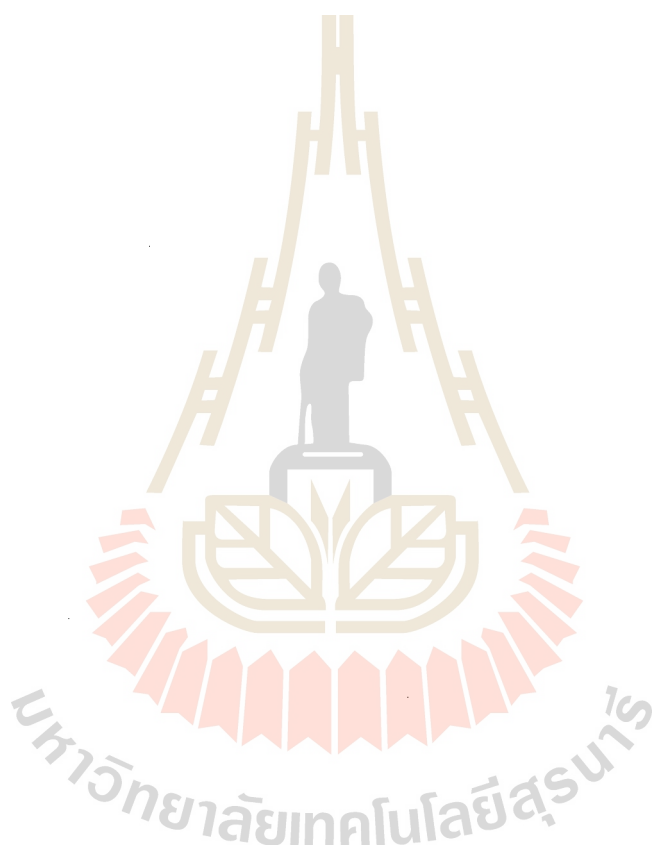
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการที่ผู้ประเมินได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน โดยร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อศึกษาทัศนคติ พฤติกรรมความต้องการของสมาชิกในชุมชน พบว่า ชาวบ้านมีความร่วมแรงร่วมใจกันการที่จะพัฒนาชุมชน โดยผู้ประเมินเห็นได้จากการที่ชาวบ้านเข้าร่วมงานประเพณีสำคัญทางศาสนาของชุมชนอย่างพร้อมเพรียง มีการปรึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความสามัคคีกันตามแบบรายงานความเข้มแข็งของชุมชนที่ได้เสนอไปแล้ว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีประชาคม ผู้ประเมินดำเนินการร่วมจัดเวทีประชาคมในหัวข้อ

4.1 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการแสดงความคิดเห็นของคณะกรรมการ พบว่าคณะกรรมการได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี จึงสามารถจัดตั้งกองทุน ได้อย่างเรียบร้อยและดำเนินการบริหารกองทุนตามระเบียบกองทุนที่ได้จัดทำขึ้น

4.2 กลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วัดม่วง - วัดสะแก เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ผู้ประเมินพบว่าผู้กู้ต้องการความช่วยเหลือในด้านการตลาดจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อช่วยส่งเสริมการดำเนินกิจการของตนให้เกิดช่องทางการจำหน่ายมากยิ่งขึ้น

4.3 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยนำกระบวนการ AIC มาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้ประเมินได้ทราบถึงความคิดเห็นของชาวบ้านในชุมชนที่ต้องการพัฒนาสภาพแวดล้อมชีวิตความเป็นอยู่ ให้ดีขึ้นและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่ในขณะที่เดียวกันยังคงต้องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอีกด้วย



บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ในบทที่ 4 นี้จะเป็นการรายงานผลการติดตามประเมิน โครงการกองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง – วัดสะแก ประกอบด้วยกรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทางทฤษฎี ซิฟฟ์ โมเดล (CIPP Model) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

5.1 เพื่อทราบว่ากองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง – วัดสะแกบรรลุเป้าหมายเพียงใด

5.2 เพื่อทราบว่ายังมีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัด

ขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

5.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์ความรู้ของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

5.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น ตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

รายได้ถือว่าเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิต หากประเทศมี

คนจนจำนวนมากจะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะการเงินสูง(คนรวย) กับ กลุ่มคนที่มีฐานะการเงินต่ำ (คนจน)เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีผลก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม ผลการเจริญทางเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมา เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนรวยกับกลุ่มคนจน หลังจากประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมมีปัญหาทางด้านเสถียรภาพอย่างรุนแรง โดยเฉพาะปี 2541 เศรษฐกิจโดยรวมหดตัวถึงร้อยละ 105.5 อัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 8.1 ภาคการผลิตขาดสภาพคล่อง ต้องประสบกับภาวะขาดทุนและล้มละลายจำนวนมาก เกิดปัญหาการว่างงานสูง ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนต้องหดตัวลงตามไปด้วย โดยในช่วงปี 2541-2543 รายได้ที่แท้จริงของประชาชนได้ลดลงจากเดือนละ 9,775 บาท/ครัวเรือน เหลือ 9,332 บาท/ครัวเรือน หรือลดลงร้อยละ 2.3 ต่อปี มีผลทำให้จำนวนคนจนในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ล้านคน และจำนวนคนจนที่เพิ่มขึ้นอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.1 ในปี 2543 และเป็นภาคเดียวที่มีจำนวนคนจนเพิ่มขึ้นมาตลอดนับตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเป็นต้นมา ด้านการแก้ปัญหาความยากจนปรากฏว่า รัฐบาลยุคนายกรัฐมนตรีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้กำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืน เพื่อมุ่งแก้ปัญหากลุ่มคนจนที่ขาดด้านรายได้หรือเศรษฐกิจในการดำรงชีวิต และ กลุ่มคนยากจนที่เกิดความขัดสนหลายๆ ด้าน เช่น ด้านสาธารณสุข การศึกษา ยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาฐานรากของสังคมไทยให้มีศักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมั่นคง ยั่งยืน ต่อไป (NESDB, www, 2545)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

นโยบายระยะสั้น ของการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านการตลาด มีนโยบายให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรของรัฐ เพื่อจัดจ้างที่ปรึกษาทางการตลาดในด้านการขายและการเจาะตลาดใหม่ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ตลาดอิน โดจีน แอฟริกา และอเมริกาใต้

2. ด้านเงินทุนหมุนเวียน มีนโยบาย คือ แก้ปัญหาสถาบันการเงินที่เกิดปัญหา NPL เช่น บริษัทอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) โดยการเพิ่มสภาพคล่องให้แก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการเงินของรัฐและเอกชน มีวิธีดังนี้ ลดสภาพเสี่ยงแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการเงินของรัฐและเอกชน มีวิธีดังนี้ ลดสภาพเสี่ยงแก่สินเชื่อบริษัทที่มีค้ำประกันลง สนับสนุนการให้กู้ยืมแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการลดอัตราดอกเบี้ยกู้ยืม และให้รัฐค้ำประกันเงินกู้บางส่วนให้แก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

เพิ่มวงเงินแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในการค้าประกันสินเชื่อให้กับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการบริหารและการจัดการที่ดี และจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อฟื้นฟูอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกรณีพิเศษ (UTCC ,www, 2545)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

เศรษฐกิจไทยในปี 2544 คาดว่าจะขยายตัวประมาณร้อยละ 1.5 หรือสูงกว่านั้นเล็กน้อย (เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2545 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ประกาศตัวเลขทางการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยปี 2544 เท่ากับร้อยละ 1.8) โดยอุปสงค์ภายในประเทศยังคงพุงตัวอยู่ได้ โดยมีรายจ่ายภาครัฐเป็นปัจจัยกระตุ้นสำคัญ เสถียรภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ อัตราเงินเฟ้อต่ำอยู่ที่ร้อยละ 1.6 ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดยังเกินดุลแต่ต่ำกว่าปีก่อน เนื่องจากการลดลงของการส่งออกเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นผลจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก เงินทุนเคลื่อนย้ายไหลออกต่อเนื่อง ตามการชำระเงินคืนหนี้ต่างประเทศ แต่มีแนวโน้มลดลงมากกว่าปี 2543 ทำให้ดุลการชำระเงินเกินดุลจากที่เคยขาดดุลในปี 2543 ซึ่งมีลงของเศรษฐกิจโลก เงินทุนเคลื่อนย้ายไหลออกต่อเนื่อง ตามการชำระเงินคืนหนี้ต่างประเทศ แต่มีแนวโน้มลดลงมากกว่าปี 2543 ทำให้ดุลการชำระเงินเกินดุลจากที่เคยขาดดุลในปี 2543 ซึ่งมีส่วนทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพ และเงินสำรองทางการสูงขึ้น

ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด ปี 2544 ดุลการค้าเกินดุล 2.5 พันล้านดอลลาร์ สรอ. (เทียบกับเกินดุล 5.5 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปีก่อน) เป็นการเกินดุลในช่วงครึ่งหลังของปีถึง 2.0 พันล้านดอลลาร์ สรอ. เพราะการนำเข้าที่ลดลงมากในช่วงดังกล่าว ขณะที่ดุลบริการและบริจาดเกินดุลลดลงจากปีก่อนเล็กน้อยเนื่องจากรายรับจากการท่องเที่ยวลดลงแต่รายจ่ายเพิ่มขึ้น ประกอบกับรายได้ของแรงงานไทยในต่างประเทศลดลงมากเนื่องจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจของประเทศได้วันซึ่งเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของแรงงานไทย ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลเป็น 6.2 พันล้านดอลลาร์ สรอ. (เทียบกับเกินดุล 9.3 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปีก่อน)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน มีปัญหาต่าง ๆ รุมเร้า เช่น เศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้ ปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาอาชญากรรม สัดส่วนของอาชญากรรมต่อประชากรได้เพิ่มขึ้นจาก 1,300 คดีในปี 2539 เป็น 1,700 คดีในปี 2543 โดยคดีที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครมีถึง 1 ใน 4 ของคดีทั้งประเทศ ขณะที่ปัญหาสุขภาพจิตก็ระบาดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพิ่มขึ้นจาก 2,800 คดีในปี 2539 เป็น 4,300 คดีในปี 2543 คดียาเสพติดมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเด็กและเยาวชน โดยมีแนวโน้มที่เด็กต่ำกว่า 15 ปี จะเสพยาเสพติดมากขึ้น

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังคงมีปัญหามาก โดยเฉพาะป่าไม้ที่ถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ย 2.4 ล้านไร่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่จะขาดแคลนมากขึ้น

สุขภาพของคนไทยแข็งแรงขึ้น โดยมีภาวะการเจ็บป่วยลดน้อยลงจากร้อยละ 23.1 ในปี 2534 เหลือร้อยละ 15.1 ในปี 2544

ด้านการศึกษา คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นจาก 6.1 ในปี พ.ศ. 2535 เป็น 7.8 ในปี 2543

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับตั้งแต่รัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากระบบบะคร้าเงินไปสู่ระบบลอยตัวของค่าเงินบาท ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 เป็นจุดใหญ่ที่มีการระบุว่าเป็นการนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับคนไทย ทำให้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยลดน้อยลงไป ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้นำข้อมูลออกเปิดเผยถึงความอยู่ดีมีสุขของคนไทยว่าหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวมลดลง โดยมีสาเหตุมาจากการว่างงาน ความไม่มั่นคงในการทำงาน คนยากจนมีเพิ่มขึ้น ความแตกต่างระหว่างรายได้สูงขึ้นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีน้อยลง ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในปี 2540 อยู่ที่ร้อยละ 77.1 แต่ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจทำให้ดัชนีโดยรวมลดลงเหลือร้อยละ 71.3

1.1.6 สภาพเศรษฐกิจทั่วไปในประเทศไทย

ผลิตภัณฑ์มวลรวมปี 2545 ประมาณ 5,099 พันล้านบาท มีอัตราการเติบโตของ GDP 1.8% ด้านการผลิต ภาคการบริการมีการผลิตสูงสุด 57 พันล้านบาท รองลงมา คือ ภาคการอุตสาหกรรม 33 พันล้านบาท และภาคการเกษตร 8.6 พันล้านบาท

ผลกระทบของการปรับลดของระดับราคาสินค้า อาจส่งผลให้เกิดการชะลอการใช้จ่ายของประชาชนในระบบ โดยที่ประชาชนคาดการณ์ว่าระดับราคาสินค้าจะอยู่ในระดับที่ต่ำเป็นระยะเวลานาน เป็นสาเหตุทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจในการใช้จ่าย แต่กลับทำให้มีการถือเงินสดยาวนานขึ้น ในขณะที่เดียวกันภาวะที่อัตราเงินเพื่อปรับลดทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริงหลังปรับอัตราเงินเพื่อปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องไปด้วย ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนใช้จ่ายเพื่อการบริโภคน้อยลง แต่อาจจะมีการออมเงินฝากมากขึ้น เห็นได้จากเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์มีอัตราการขยายตัวถึง 5.5% (TFRC, www, 2545) ปี 2545 ประเทศไทยมีการส่งออก 63 พันล้านดอลลาร์ซึ่งน้อยกว่าปี 2544 แต่การนำเข้าลดลงจากปี 2544 นำเข้ามีมูลค่า 60 พันล้านดอลลาร์ (BOT, www, 2545)

1.1.7 จำนวนประชากร แรงงานและอัตราค่าจ้างในประเทศไทย

ปี 2545 นี้ ประเทศไทยมีจำนวนประชากรประมาณ 63 ล้านคน ประชากรมีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปจำนวนประมาณ 24 ล้านคน เป็นผู้มีงานทำจำนวน 32 ล้านคน (ภาคเกษตรกรรม

13.2 ล้านคน และนอกภาคเกษตรกรรม 19 ล้านคน) มีจำนวนผู้ว่างงาน 0.99 ล้านคน และมีอัตราค่าจ้างสูงสุดอยู่ในภาคใต้ คือ จังหวัดภูเก็ต 168 บาทต่อวัน ต่ำสุดแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันตก ประมาณ 135 บาทต่อวัน (BOT ,www, 2545)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

ชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก ที่เรียกเช่นนี้เพราะพื้นที่ในชุมชนซึ่งมีทั้งหมด 4 ไร่ เป็นพื้นที่ ๆ ชาวบ้านเช่าทางวัดทั้งสองนี้อยู่ ซึ่งจริง ๆ แล้วถ้าพิจารณาตามอาณาเขตพื้นที่แล้วจะติดต่อกัน 3 วัด โดยมีวัดปรก ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ทางทิศใต้ของชุมชน แต่เป็นเพียงพื้นที่ ๆ เชื่อม โยงสู่ทางออกด้านถนนมิตรภาพ ชาวบ้านไม่มีการรุกร้าเข้าไปอยู่อาศัยเหมือนกับพื้นที่ของวัดม่วง – วัดสะแก

ในสมัยอยุธยา ประมาณปี พ.ศ. 2230 วัดสะแกและวัดม่วงได้มีการก่อสร้างขึ้น แต่เดิมนั้นพื้นที่ในบริเวณนี้ตั้งอยู่นอกเขตอำเภอเมือง เป็นที่ราบสูงมีป่าไม้นานาชนิดโดยเฉพาะต้นสะแกและป่าไผ่ เมื่อหน่วยงานทางราชการได้ย้ายมาสร้างขึ้น ณ บริเวณพื้นที่นี้ทำให้มีความเจริญมากขึ้น สภาพสิ่งแวดล้อมเดิมก็เปลี่ยนไป เขตพื้นที่วัดม่วงและวัดสะแกนี้ได้ตั้งอยู่นอกเขตกำแพงเมืองและได้กลายเป็นที่ทำการพาณิชย์สืบต่อมา เพราะในตัวเมืองไม่มีการเผาพริกก่อนเมื่อมีคนถึงแก่กรรมลงจะต้องนำศพออกนอกตัวเมืองทางประตูชัยณรงค์ทางทิศใต้ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่าประตูผีในทุกวันนี้ เมื่อมีการย้ายตัวเมืองมาบริเวณนี้ทำให้มีการขยายตัวของผู้คนตามมาด้วยก่อให้เกิดการค้าขายแลกเปลี่ยนกัน ในบริเวณนี้ ซึ่งแต่ดั้งเดิมเริ่มก่อตั้งวัดนี้เป็นเพียงการนำข้าวของเครื่องใช้มาแลกกัน และมีวัดเป็นศูนย์รวมของผู้คนในด้านประเพณีแต่โบราณ ทั้งเด็ก ๆ ก็ได้มาศึกษาหาความรู้ที่วัดจนกระทั่ง

พ.ศ. 2505 ทางวัดสะแก ได้ก่อตั้งสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม(แผนกธรรม-บาลี) จนถึงปัจจุบัน และต่อมาในปีเดียวกันนี้เองก็ได้มีชาวบ้านเริ่มมาอาศัยอยู่บริเวณวัดเพราะในปีเดียวกันนี้ทางด้านทิศตะวันออกของชุมชนก็ได้มีการตั้งตลาดขึ้น มีการค้าขายจากสินค้าทั่วทุกสารทิศจนกระทั่ง ได้มีการเรียกตลาดนี้ว่าเป็น ตลาดเทศบาลหนึ่ง

จากนั้นมาก็ได้มีการค้าขายเรื่อยมา โดยผู้คนที่มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มแรกได้อาศัยพื้นที่ของวัดเป็นที่พักอาศัย ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานของผู้เข้ามาอาศัยดั้งเดิม จริง ๆ ทราบเพียงว่าเป็นผู้คนทางอ.แปดริ้ว อยุธยา เป็นกลุ่มแรกที่เข้ามา และปัจจุบันนี้ก็ได้มีการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่กันไปบ้าง แต่จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในชุมชนเล่าว่า แต่เดิมนั้นเมื่อประมาณ 40 ปีที่แล้วชุมชนนี้เป็นที่อยู่อาศัยของผู้คนจากทั่วทุกสารทิศ ที่เข้ามาค้าขายซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพ รับหามาจากแปดริ้วและนำมาส่งขายให้กับทางโคราช เพราะในสมัยนั้นมากถือเงินสินค้ำที่ขายดีมาก

มีการเดินทางมาส่งวันละหลายเที่ยว และผู้คนเหล่านี้เองก็ได้มีการเริ่มมาจับจองพื้นที่ในการสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อความสะดวกในการนำหามาพักไว้ขาย เพื่อจะได้ไม่ต้องมีการเดินทางหลายเที่ยว ผู้คนเหล่านี้เองทำให้เกิดที่มาของชุมชน ซึ่งพื้นที่ ๆ สร้างที่พักอาศัยอยู่กันนั้นเป็นพื้นที่ทางวัด สะแก

1.2.1 สภาพปัจจุบัน

ในปัจจุบันนี้ชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก มีทั้งหมด 163 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 566 คน เป็นชาย 174 คน หญิง 223 คน กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม ดังแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรซึ่งจำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนประชากรคิดเป็นร้อยละ
1 วัน – 3 ปีเต็ม	23	4
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	40	7
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	25	4
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	30	5
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	97	17
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	300	53
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	25	4
60 ปี 1 วันขึ้นไป	26	4

ที่มา : เอกสารการสำรวจประชากรของชุมชน วัดม่วง – วัดสะแก ปี พ.ศ. 2544

จากตารางข้างต้นนี้ จะพบว่าประชากรโดยส่วนใหญ่ภายในชุมชน วัดม่วง – วัดสะแก นี้ อยู่ในช่วงอายุของวัยทำงานซึ่งเป็นจุดเด่นสำหรับชุมชน คือ มีประชากรที่อยู่ในช่วงอายุ 18 ปี – 50 ปี มากที่สุด ทำให้มีประชากรที่อยู่ในวัยที่ใช้แรงงานได้มีมาก รองลงมาคือ 15 ปี – 18 ปีเต็ม ซึ่งเป็นช่วงของเยาวชน มีโอกาสที่เยาวชนเหล่านี้จะเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่ดีในชุมชนต่อไปในอนาคตได้

1.2.2 สภาพทั่วไปของชุมชน

ชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก มีถนนราชดำเนินและถนนสุรนารี เป็นเส้นทางคมนาคมหลัก ๆ อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา มีพื้นที่ครอบคลุม 4 ไร่ สภาพความเป็นอยู่ก็ค่อนข้างแออัด เพราะมีบ้านเรือนปลูกสร้างติดกันทั้งพื้นที่ ไม่มีพื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่ป่า ส่วนพื้นที่สวนสาธารณะได้ใช้พื้นที่ทางบริเวณอนุสรณ์สถานฯซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของชุมชน

ชน ถนนทางเข้าชุมชนสร้างเป็นคอนกรีต ไม่มีแหล่งน้ำในชุมชน ระบบสาธารณูปโภค มีน้ำประปาและ ไฟฟ้าใช้ในชุมชนทุกครัวเรือนและมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือติดตลาดแม่กิมเฮง

ทิศตะวันออกติดอนุสรณ์สถานท่านท้าวสุรนารี

ทิศตะวันตกติดพื้นที่วัดม่วง

ทิศใต้ติดวัดปรกและถนนมิตรภาพ

1.2.3 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

- 1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในอาชีพเฉพาะด้าน เช่น อาหารและเครื่องดื่ม ช่างกุญแจ นวดแผนโบราณ เป็นต้น
- 2) วัฒนธรรมและประเพณีที่เด่น ๆ จะจัดตามประเพณีประจำโดยได้รับการสนับสนุนจากทางเทศบาล เช่น ประเพณีทำบุญวันสงกรานต์ ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน เป็นต้น
- 3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี ได้แก่ ความหลากหลายในการค้าขายของคนในชุมชนทำให้เกิดภูมิปัญญาของชาวบ้านในหลาย ๆ ด้าน แต่ที่เป็นลักษณะเด่นสำหรับชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก คือ ด้านการประกอบอาหาร
- 4) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนล้วนมีอาชีพเป็นของตนเอง ทำให้ไม่สามารถมารวมกลุ่มในการสร้างผลผลิตสินค้าของชุมชนได้ ทำให้ขาดแรงงานในการผลิตสินค้าของชุมชน เพราะต่างคนต่างที่จะทำงานและค้าขายเฉพาะสินค้าของตนเอง อีกทั้ง อาชีพค้าขายของพ่อค้า แม่ค้าบางรายไม่เป็นหลักแหล่งที่แน่นอน มีการอพยพย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง ตลอดจนความแออัดของพื้นที่ภายในชุมชนที่ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้อีกในการประกอบกิจการ

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกกองทุนชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก โดยส่วนใหญ่เข้าใจว่านโยบาย ดังกล่าวนี จะทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน

เพราะประชาชนสามารถกู้ยืมเงินนี้ได้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ทำให้เกิดทุนทางเศรษฐกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าขององกองงยขึ้น มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบในชุมชนและส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท พบว่า สามารถแก้ไขปัญหของประชาชนบางส่วนในระดับรากหญ้าได้จริงเพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีการกู้เงินไปเพื่อประกอบอาชีพ และนำไปบรรเทาเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนได้ เมื่อวันที่ 20 พ.ค. 2545 โดยอนุมัติรอบแรกจำนวน 47 ราย เป็นเงิน 840,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.5 หากไม่มีเงินกองทุนนี้เข้ามาในกรณีที่ต้องเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและจำเป็นแล้ว อาจต้องไปกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงมาก และต้องนำเงินที่ค้าขายได้ในแต่ละวันส่งดอกเบี้ยจนเกือบหมด ทำให้ทุนที่จะนำมาค้าขายต่อไม่มี

3) คณะกรรมการกองทุนชุมชน วัดม่วง-วัดสะแก พบว่า คณะกรรมการมีวิศการคัดเลือกจากสมาชิกในชุมชนที่มีประสบการณ์จากการทำงานในกองทุนชุมชนมาก่อนหน้าี้แล้ว เช่น กองทุนกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งมีทั้งหมด 14 คน เป็นชาย 7 คน หญิง 7 คน ทุกคนความร่วมมือกันทำงานเพื่อชุมชน ช่วยกันบริหารจัดการกองทุน คือ ตรวจสอบ กำกับ ดูแลกองทุนฯ ไม่ให้เกิดความเสียหาย และที่สำคัญ ให้ความยุติธรรมในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้โดยพิจารณาจากสมาชิกที่ขึ้นกู้ในกรณีดังต่อไปนี้ คือ พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

4) อื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ในที่นี้ เราจะพิจารณาบัณฑิตที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 ล้านบาท พบว่า บัณฑิตว่างงานทั่วประเทศทุกพื้นที่ จำนวน 74,881คน มีรายได้คนละ 6,360 บาทต่อเดือนเป็นเวลา 10 เดือน และได้รับความรู้ด้านการจัดการและการประเมินโครงการ (Graduate Diploma in Project Management and Evaluation) มีโอกาสนำหน่วยกิตที่เรียน ไปเทียบ โอนเพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาโทได้ โดยใช้เวลาและเงินทุนน้อยลง

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก พบว่า มีกระบวนการคัดเลือกผู้กู้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม เนื่องจาก ก่อนที่จะทำการกู้เงินได้จะต้องมีการสมัครเป็นสมาชิกฝากเงินออมทรัพย์สัจจะไว้กับกองทุนก่อนเป็นระยะเวลา 6 เดือน จึงจะสามารถกู้เงินกองทุนฯ ได้ คณะกรรมการก็จะทำการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการขอกู้ ถ้าผู้กู้เงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และมีผู้ค้ำประกันตรงตามหลักเกณฑ์แล้วก็จะพิจารณาอนุมัติ

จุดเด่นของกระบวนการคัดเลือกผู้กู้ คือ ผู้กู้ที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกที่ดีแล้ว จากคณะกรรมการ โดยยึดถือนโยบายและวัตถุประสงค์ของกองทุนเป็นหลักนั้น ย่อมส่งผลให้ กองทุนฯ สามารถดำเนินการไปด้วยดี และเงินจำนวนนี้ไม่เป็นหนี้สูญ เกิดการหมุนเวียนอยู่ในชุมชนสร้างประโยชน์ให้กับคนในชุมชนเอง และสิ่งที่ตามมา คือ ความซื่อสัตย์ รักใคร่ปรองดองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในชุมชน

จุดด้อยของกระบวนการคัดเลือกผู้กู้ คือ การกำหนดคุณสมบัติของผู้กู้ นั้น ประชาชนบางคนไม่สามารถที่จะกู้เงินกองทุนฯ นี้ได้ เช่น ผู้ที่ยากจนจริง ๆ ยังไม่มีอาชีพและอยากที่จะมีอาชีพเป็นของตนเองและขาดผู้ค้ำประกัน ทำให้พวกเขาเหล่านั้นเป็นเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ไม่นุมัติ และคนเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ก่อให้เกิดมุมมองที่ว่า เงินกองทุนที่รัฐบาลจัดสรรมาให้ จึงยังไม่กระจายไปสู่ชาวบ้านในระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า กระบวนการทำบัญชีของกองทุนนั้น ถึงแม้ว่าจะมีการจัดทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน แต่ก็ยังเป็นเรื่องที่ยากสำหรับชาวบ้าน เพราะคณะกรรมการส่วนใหญ่แล้ว ก็เป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั่นเองและขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ ทางด้านนี้ รายการทำบัญชีประกอบด้วย บัญชีรายรับ รายจ่ายกองทุน 1 ล้านบาท บัญชีรับ-จ่ายกองทุน (เงินออม) ทะเบียนคุมค่าของกู้ ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ/ค่าหุ้น/เงินรับฝากรายตัว และ ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น/บริจาค ข้อจำกัด ผู้จัดทำบัญชีมีการศึกษาที่น้อยทำให้เกิดความล่าช้า ขาดความรอบคอบในการจัดทำบัญชี

3) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า นักศึกษาในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 ล้านบาทนั้น มีโอกาสเรียนรู้ กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ และคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน เพื่อนำไปสู่ความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านร่วมกัน เพราะ ชาวบ้านคือ ผู้ที่รู้ปัญหาของตนเองดีที่สุด

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า

1.1 มีจำนวนผู้กู้เงินได้ในรอบแรก ณ วันที่ 22 พ.ค. 2545 มีจำนวน 47 ราย และยอดเงินที่ปล่อยกู้เป็นจำนวนเงิน 840,000 บาท

1.2 เมื่อมีการส่งชำระเงินของเดือนแรก ทำให้เกิดการหมุนเวียนสำหรับการปล่อยกู้ในงวดที่สอง ณ วันที่ 1 ก.ค. 2545 อีกเป็นจำนวน 10 ราย เป็นจำนวนเงิน 175,000 บาท

1.3 มีกระบวนการเรียนรู้การดำเนินการ การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางธนาคารออมสิน สาขา ประจวบคีรีขันธ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

1.1 มีจำนวนสมาชิกที่รู้ได้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการเป็นหลักว่าสมควรที่จะให้สมาชิกผู้ใดและผู้จำนวนเงินเท่าไร ซึ่งสมาชิกต้องมีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่ทางกองทุนฯ กำหนด

1.2 เกิดทุนสะสมของหมู่บ้าน เพราะ เป็นเงินจากการหมุนเวียนของเงินต้นและดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืม

1.3 ผู้กู้มีการต่อเติม สร้างสรรค์กิจการงานเพิ่มขึ้น เช่น ขยายร้าน ตกแต่งร้านใหม่ เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์เพิ่ม ส่งผลให้รายได้ของผู้กู้เพิ่มมากขึ้น

1.4 ทำให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นในชุมชน เพราะผู้กู้มีเงินลงทุนในการประกอบกิจการของตนเอง

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

1.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งขึ้น เห็นได้จาก เมื่อมีการปล่อยเงินให้กู้ของคณะกรรมการแล้ว ส่งผลให้มียอดเงินเพิ่มขึ้น เพราะมีการชำระดอกเบี้ยให้กับทางกองทุนเพื่อนำมาหมุนเวียนให้กับสมาชิกรายอื่น ๆ ต่อไป และทำให้มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

1.2 ชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างสมาชิกในชุมชนใกล้เคียงจากการจัดทำประชาคม เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้กันด้านอาชีพ ด้านการจัดการกองทุน เป็นต้น

1.3 ชุมชนเกิดเครือข่ายทางการตลาดเพิ่มขึ้น จากการจัดทำเวทีประชาคมนั้นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือการหาช่องทางด้านการตลาดมากขึ้นสำหรับสมาชิกทั้งในชุมชนเองและชุมชนใกล้เคียง

1.4 ชุมชนเกิดภูมิคุ้มกันที่ดีทางด้านเศรษฐกิจ

จากแนวนโยบายอาจกล่าวได้ว่า “กองทุนหมู่บ้าน” คือ “เครื่องมือ” และ “กระบวนการ” ในการกอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันของชุมชนในระดับหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ชุมชนและสมาชิกได้มาเรียนรู้ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง โดย “เงิน” เป็น “เครื่องมือ” ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนา และต่อ ยอดให้กับชุมชนที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งให้ขยายผลไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอกว่า กลไกชุมชนระดับหมู่บ้านจะเป็นกุญแจของความสำเร็จ หากเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การใช้ปัญญานำหน้าเงิน การติดตามประเมินผลที่ดี การวางแผนหมุนเวียนให้เกิดความยั่งยืน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ พบว่า ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่แล้วที่ทำกรู้เงินกองทุนฯ ของชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก นี้ นำเงินที่กู้ไปเป็นทุนหมุนเวียนค้าขาย เนื่องจากเป็นอาชีพที่ยึดถือสืบต่อกันมา อีกทั้งมีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ เช่น การประกอบอาหาร การนวดแผนโบราณ การทำกุญแจ การทำเครื่องคั้นน้ำลูกยอ เป็นต้น ที่ถ่ายทอดกันมาสู่คนรุ่นหลัง ถึงแนวทางในการประกอบอาชีพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ถ่ายทอดมาสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไปได้

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริบทของหน่วยระบบ

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงความหลากหลายในด้านการประกอบอาชีพสำหรับชาวบ้านในชุมชน วัดม่วง – วัดสะแก นี้ เพราะชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ในชุมชนมีความชำนาญในอาชีพของตนเป็นอย่างดี ทำให้ทราบปัญหา จุดเด่น จุดด้อย ของอาชีพของตนดี เช่น คนที่ประกอบอาหารขายก็มีความชำนาญและมีการพัฒนาสูตรอาหารของตนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เป็นต้น

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน พบว่า มีการนำเงินไปใช้ที่ถูกต้องวิธี โดยนำไปใช้ในการพัฒนาสร้างอาชีพของตนเอง อีกทั้ง บางคนก็นำไปขดใช้ให้กับนายทุนเงินกู้ระบบ เพื่อที่จะได้ยุติปัญหาการส่งดอกเบี้ยรายวันที่สูง แต่มาชำระเงินของยอดเงินที่กู้มาจากกองทุนฯ ทางเดียวในอัตราดอกเบี้ยที่ถูกลงกว่า ผลที่ตามมา คือ ทำให้เกิดกำลังใจในการประกอบอาชีพ เพราะอย่างน้อยในการค้าขายในแต่ละวันก็ทำให้เกิดกำไรเหลือมาจุนเจือครอบครัวได้บ้างและอาจเหลือเก็บได้ในบางส่วน

2) สถานที่และวัตถุดิบ สถานที่ประกอบการของผู้กู้ส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนที่มีผู้ซื้อค่อนข้างมาก เนื่องจากมีจำนวนผู้คนเข้าออกชุมชนในแต่ละวันค่อนข้างเยอะ ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาชีพ จะอยู่ในบริเวณใกล้กับชุมชน เช่น ตลาดสด ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ทำให้สะดวกในการหาวัตถุดิบ ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการไม่แพงจนเกินไป

3) อื่น ๆ เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของหน่วย B

มีกฎเกณฑ์ในการรับชำระหนี้ที่ดี เพราะ ผู้กู้สามารถจะชำระเป็นรายวันที่ได้ตามที่ผู้กู้สะดวกจะชำระและจะมีคณะกรรมการคอยเป็นผู้รับชำระ ส่งเงินเข้าบัญชีเมื่อครบกำหนดสิ้นเดือน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า มีการดำเนินกิจการที่ถูกวิธีตามความรู้และประสบการณ์ที่มี แต่ชาวบ้านก็ทำตามประสบการณ์ที่มีเท่านั้น ยังขาดองค์ความรู้ที่เป็นแบบแผน และการเรียนรู้การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้

2) มีการหาตลาดและพยายามที่จะขยายตลาดของสินค้าตนเองเพิ่มขึ้น สำหรับชุมชนวัดม่วง - วัดสะแกนี้ มีจุดเด่นทางด้านการตลาดที่ดี ตรงที่ว่าพื้นที่ ๆ อยู่รอบ ๆ ชุมชนนั้น เป็นศูนย์กลางของตลาดขนาดใหญ่ แต่ก็อาจทำให้เกิดการแข่งขันที่สูงในสินค้าที่เป็นชนิดเดียวกัน

3) มีการเลือกซื้อและหาแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ราคาไม่แพงมาประกอบสินค้า เนื่องจากพื้นที่รอบ ๆ เป็นตลาดกลางการค้าขาย อีกทั้ง ประสบการณ์ที่ค้าขายมานานทำให้ทราบแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพและราคาไม่แพง

4) มีการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย อย่างง่าย ๆ เพื่อตรวจสอบยอดขายทำให้ทราบยอดขาย ต้นทุน กำไร ในเบื้องต้น

5) มีการวิเคราะห์ประเมินคุณภาพ ราคาคู่แข่ง อยู่เสมอ จะทำให้ทราบความเคลื่อนไหวและนำมาปรับปรุงคุณภาพในสินค้าของตน

6) อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของหน่วยระบบ B

ปัจจุบัน กิจการที่จะเป็น โครงการใหญ่ ๆ ที่เกิดจากการรวมตัวกันก่อตั้งในชุมชนยังไม่มี เป็นเพราะต่างคนต่างทำงานของตนและค้าขายของตนเอง ไม่มีเวลาที่จะมารวมกันเริ่มก่อตั้งกิจการที่เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง พบว่า

1.1 ก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นตัวเงินกับผู้ดูแล สามารถนำไปหมุนเวียนใช้ในกิจการต่อไปได้

1.2 ผู้ดูแลอาจได้ผลผลิตมาเป็นสิ่งของนำมาออกจำหน่ายได้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

2.1 ผู้ดูแลสามารถนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมไปดำเนินการขยายกิจการ เช่น นำไปซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติม ปรับปรุงร้าน เป็นต้น

2.2 ผู้ดูแลได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและจากประสบการณ์ที่พบเห็นจุดบกพร่องในอดีต เช่น จากที่เคยขายอยู่กับร้านแบบเดี่ยว ก็อาจมีการเดินขายตามบ้านผู้บริโภคราย เป็นต้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

3.1 ผู้ดูแลมีการพึ่งตนเองคอยคิดหาวิธีการดำเนินกิจการของตนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

3.2 ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน เพราะมีแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยที่ถูกลงสามารถนำไปสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจการของตนเอง

3.3 การกลับคืนถิ่นของประชากร เพราะเมื่อท้องถิ่นมีงาน มีรายได้ที่พอจะอยู่ได้ในถิ่นฐานเดิมของตนแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปทำงานที่ต่างถิ่น

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้ในชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพประกอบอาหารขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- 1) วิธีการปรุงและรสชาติที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพที่ดีของอาหาร
- 2) ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นคนมาเช่าห้องพักอยู่ในชุมชน มีทั้งนักเรียน นักศึกษา และคนทำงาน ซึ่งไม่นิยมที่จะประกอบอาหารรับประทานเอง
- 3) ความหลากหลายของชนิดอาหาร ที่เกิดทางเลือกให้กับผู้บริโภคได้มากขึ้น มีกระบวนการที่ดี ได้แก่
 - 1) มีการคัดเลือกวัตถุดิบที่ดี มีคุณภาพ ราคาไม่แพงมักมาใช้ในการผลิต
 - 2) มีวิธีการปรุงที่เป็นสูตรดั้งเดิมสืบทอดกันมาแต่คนรุ่นก่อน
 - 3) มีการคิดราคาต้นทุน กำไร ในแบบที่เข้าใจง่าย ๆ
 - 4) มีหลักการถนอมอาหารตามแบบฉบับ ของภูมิปัญญาชาวบ้าน กรณี หากมีอาหารบางอย่างขายไม่หมดในวันเดียว เช่น ก๋วยเตี๋ยว ก็สามารถเก็บเส้น ก๋วยเตี๋ยวชนิดต่าง ๆ ไว้ได้ พริกแกง ในกรณีที่ต้องทำไว้เยอะ ๆ ก็ยังไม่ต้องเติมกะปิลงไปเติมเฉพาะส่วนที่ใช้จริงเท่านั้นที่เหลือสามารถแช่เย็นไว้ได้ หากจะนำมาใช้ก็เติมกะปิลงไป เป็นต้น

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- 1) จำนวนยอดขายที่ดีในแต่ละวัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีกำไรจากการขายมากพอที่จะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้
- 2) สร้างชื่อเสียงที่ดีให้กับผู้ประกอบการเอง หากอาหารนั้นมีคุณภาพ ราคาไม่แพงจนเกินไป นำมาซึ่งรายได้ที่ดีและยอดขายที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ เพราะสามารถขยายตลาดได้เพิ่มขึ้น

3.2 อาชีพด้านการบริการ เช่น ช่างซ่อมและทำกุญแจ ช่างเสริมสวย ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างซ่อมวิทยุ โทรทัศน์

มีปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ความรู้ ความชำนาญของผู้ประกอบการเอง การหาอุปกรณ์ แหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพและราคาไม่แพง เช่น ชิ้นส่วนอะไหล่ต่าง ๆ แหล่งเงินทุนและ

เมื่อมีปัจจัยนำเข้าที่ดีก็ย่อมส่งผลดีต่อผู้ประกอบการเอง เช่น ถ้าผู้ประกอบการมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำกิจการมานาน ก็จะทำให้ใช้เวลาในการให้บริการไม่นาน ทำให้สามารถบริหารเวลาที่ตี นี้อยอดรายได้เพิ่มขึ้น

มีกระบวนการที่ดี ได้แก่ เมื่อมีการบริหารเวลาได้แล้ว ก็สามารถวางแผนงานล่วงหน้าได้ว่า วันนี้ต้องทำอะไรให้กับลูกค้าคนไหน สามารถระบุวันและเวลาในการรับชิ้นงานได้ สร้างความให้ลูกค้าเกิดความพอใจในบริการ และกลับมาใช้บริการอีก

มีผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ ได้แก่ มีการทำงานที่ปราณีต เรียบร้อยและมีฝีมือ ในเวลาที่กำหนดไว้ อีกทั้งมีการพัฒนาฝีมือของตนเองขึ้นเรื่อย ๆ จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เรียนรู้ความต้องการในปัจจุบันของลูกค้า ว่าปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความนิยมไปในทางไหน สิ่งเหล่านี้ผู้ประกอบการเองต้องมีการปรับปรุงฝีมือของตนเองอยู่ตลอดเวลา

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลด้านอื่น ๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีดังนี้

4.1 ผลที่เกิดจาก ชาวบ้านในชุมชนมีอาชีพเพิ่มมากขึ้น พบว่า ทำให้เกิดรายได้อีกให้กับชาวบ้านมากขึ้น จากที่ก่อนที่เงินกองทุน 1 ล้านบาท จะเข้ามาสู่ชุมชนชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างในแต่ละวัน ด้วยค่าแรงที่ถูกลงมาก แต่หลังจากที่เงินกองทุน 1 ล้านบาทนี้มาสู่ชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีเงินทุนที่จะสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตนเอง ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

4.2 ผลที่เกิดจาก ชาวบ้านมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และแนวนโยบายของรัฐบาล สำหรับเงินกองทุน 1 ล้านบาท พบว่า มีการนำเงินที่ได้อีกไปใช้ในทางที่ถูกต้อง คือ สร้างงาน สร้างรายได้ลดรายจ่ายให้กับครอบครัวของตน ทำให้เงินกองทุน ฯ ยังคงหมุนเวียนอยู่ในชุมชนตลอดไป เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง – วัดสะแก สรุปได้ ดังนี้

5.1 มีการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

5.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า

1) ชาวบ้านมีการเตรียมความพร้อมที่ดี ก่อนที่เงินกองทุนฯ จะมาสู่ชุมชน โดยมีการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดตั้ง นโยบาย และวัตถุประสงค์ของรัฐบาล โดย

มีบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้กับชาวบ้าน ซึ่งได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ ในระดับท้องถิ่น

2) กองทุนหมู่บ้านฯ สามารถนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างสวัสดิภาพที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชนให้ดีขึ้นจริง จะเห็นได้จาก การมีผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มขึ้นในชุมชน ร้านค้าในชุมชนมีการปรับปรุงด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เป็นต้น

3) มีความร่วมมือ ร่วมใจ กันของสมาชิกในชุมชนสนับสนุนให้เงินกองทุน 1 ล้านบาท หมุนเวียนอยู่ในชุมชนตลอดไป เห็นได้จาก การนำเงินมาส่งชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยตรงตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้

5.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า

1) มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุน ที่ถูกต้องตามระเบียบกองทุน คือ มาจากการจัดเวทีประชาคมและลงคะแนนเสียงคัดเลือกจากชาวบ้านในชุมชน

2) มีการร่วมมือกันสร้างระเบียบบริหารกองทุน ตามแนวนโยบายของรัฐบาล โดยใช้ระเบียบสำนักนายกฯ เป็นเกณฑ์

3) กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการ เช่น การรับสมาชิก การจัดทำบัญชี การรับเงินฝาก เป็นไปตามระเบียบกำหนด

4) การพิจารณาเงินกู้ กรณี ผู้ที่กู้เงินได้ตามที่ยื่นขอ และผู้กู้ที่ได้เงินน้อยกว่าจำนวนที่ขอกู้ เป็นไปตามกระบวนการพิจารณาความเห็นชอบของคณะกรรมการทุกคนอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรม

5) มีการจัดสรรผลประโยชน์จากจำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับตามสัดส่วนที่เหมาะสมโดยยึดหลักการ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนเป็นหลัก

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า

1) สมาชิกได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น เห็นได้จาก สมาชิกมีการทำกิจการตามความเหมาะสมด้วยความระมัดระวังมากขึ้น มีการคำนวณต้นทุนกำไรให้เหมาะสมกับการลงทุน

2) มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน และการประกอบอาชีพของผู้กู้

3) สมาชิกได้มีการเรียนรู้ เกี่ยวกับเรื่องการทำตนเองในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตนเอง

4) มีการนำหลักการพึ่งตนเอง มาใช้ในการบริหารกองทุนและการประกอบอาชีพ เช่น การทำอย่างไรที่จะทำให้ยอดขายเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

5) สมาชิกได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำภูมิปัญญานี้มาพัฒนากิจการของตนเอง

5.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

1) มีการชี้แนะเรื่อง กองทุนฯ ให้ชาวบ้านในชุมชนเข้าใจว่า เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน ไม่ใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืมและต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าหากผู้กู้ไม่นำเงินมาชำระจะต้องมีมาตรการตามที่เห็นสมควรของคณะกรรมการ

2) ผู้กู้จะไม่กู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่แพง และมีความคิดที่จะประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง

5.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า

1) สภาพดั้งเดิมของชุมชนมีวัดรอบ ๆ พื้นที่ มีการค้าขายและมีตลาดกลาง การค้าขายอยู่รอบ ๆ ชุมชน ทำให้เกิดช่องทางด้านการตลาด การหาแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ราคาไม่แพง

2) อาชีพดั้งเดิมของชาวบ้าน ในชุมชน ส่วนใหญ่ที่สืบทอดกันมา คือ การค้าขาย ทำให้ทราบถึงจุดดี จุดด้อย ของกิจการของตนเองดี

3) มีการคมนาคมที่สะดวก สบาย เพราะสามารถเข้าออกชุมชนได้ทุกด้าน

4) ที่ผ่านมามีการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น ในชุมชนก่อนที่กองทุน 1 ล้านบาทจะเข้าสู่ชุมชน ทำให้มีการเรียนรู้ในกระบวนการต่าง ๆ ล่วงหน้าก่อนแล้ว

5) ภายในพื้นที่ วัดสะแก มีโรงเรียนอนุบาล ที่สามารถให้ลูกหลานของชาวชุมชนได้เรียนฟรี ทำให้ชาวบ้านไม่ต้องเสียเงินค่าเล่าเรียนของบุตรหลานในราคาแพง

6) มีการกู้เงินเพื่อนำไปค้าขาย เป็นทุนหมุนเวียนและพัฒนาอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับตนเอง และส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ

1.1- 1.5 ข้างต้น ได้แก่

5.2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้แก่

1) มีความร่วมมือ ร่วมใจกันของชาวบ้านในการจัดตั้งกองทุนฯ ซึ่งมีการเสาะสละของ ประธาน คณะกรรมการทุกคน อีกทั้ง หน่วยงานของรัฐให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ในการก่อตั้งกองทุนชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก

2) มีเงินที่สะสมของชาวบ้านเป็นทุนเดิมอยู่จำนวนหนึ่ง และมีกองทุนออมทรัพย์สัจจะจะเป็นฐานอยู่ก่อนแล้ว

3) มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ตั้งจะ กลุ่มองค์กรยา กลุ่มองค์กรเยาวชน เป็นต้น มีการช่วยเหลือคนชราโดยมีเงินสงเคราะห์ประจำปี และมีสาธารณสุขขั้นมูลฐานมาคอยให้การช่วยเหลือรักษาพยาบาลเบื้องต้น ให้คำแนะนำทางด้าน สุขอนามัยให้กับชาวบ้านในชุมชน

5.2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานของกองทุน ฯ

- 1) จำนวนผู้กู้ที่ไม่พอใจการพิจารณาตัดสินเงินกู้ ของคณะกรรมการ นำมาซึ่งความแตกแยกของชาวบ้านและอาจส่งผลให้กองทุนไม่ประสบความสำเร็จได้
- 2) สมาชิกบางรายไม่ศึกษารายละเอียดระเบียบของกองทุนทำให้เกิด ความไม่เข้าใจกันระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก ส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน
- 4) จำนวนผู้กู้บางรายที่นำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของ กองทุนฯ ทำให้ไม่เกิดรายได้กับตนเองและชุมชน

5.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

มีหน่วยองค์กรจากทางภาครัฐ มาให้ความรู้ทางด้านสาธารณสุขกับ ชาวบ้านในชุมชน เช่น การกำจัดขยะ การป้องกันโรคติดต่อชนิดต่างๆ ส่วนเรื่องการประกอบ อาชีพจะเป็นในลักษณะของการปรึกษากันหรือกัน และศึกษาวิธีการระหว่างชาวบ้านด้วยกันเอง

5.2.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด มีเกณฑ์ ดังนี้

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ใช้วัด
- ความสามัคคี	มีมาก น้อย ปานกลาง
- ความซื่อสัตย์	มีมาก น้อย ปานกลาง
- ชุมชนยกย่องคนทำความดี	มีมาก น้อย ปานกลาง
- ในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มีมาก น้อย ปานกลาง
- สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้	ใช่ หรือ ไม่ใช่ และมีจำนวนกี่ครั้ง
- สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม จากปีก่อนเท่าใด
- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น อยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม จากปีก่อนเท่าใด
- ในชุมชนมีการรวมกลุ่มองค์กรประชาชน	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม จากปีก่อนเท่าใด
- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนเป็นประจำ	มาก น้อย ปานกลาง
- ในชุมชนมีการช่วยเหลือ เด็ก สตรี และคนชรา	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม จากปีก่อนเท่าใด
- ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรมและความยุติธรรม	ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนใน วัดม่วง - วัดสะแก พบว่า

ความสามัคคี มีมาก เนื่องจากชาวบ้านอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันมาเป็นเวลาหลายปี ทำให้เกิดความรัก ความผูกพันต่อกันและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสังเกตได้จากการให้ความร่วมมือของชาวบ้านในการมาประชุมตามวาระ ต่าง ๆ

ความซื่อสัตย์ มีปานกลาง สังเกตได้จากการส่งชำระเงินกู้ที่ตรงตามกำหนด และสามารถเก็บเงินจากผู้กู้ได้ครบทุกราย

การยกย่องคนทำความดี มีการยกย่องคนทำความดีอยู่เป็นประจำสำหรับคนในชุมชน โดยพิจารณาจากประธาน คณะกรรมการ ซึ่งผลตอบแทนอาจเป็นรางวัล เล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้เกิดกำลังใจ ความภาคภูมิใจและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน

การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก็มีมาก เพราะชาวบ้านอยู่อาศัยกันมานาน เช่น บางครั้งถ้าคนขายข้าวแกงไม่ว่างก็มีคนในชุมชนอาสาช่วยขายแทนให้ได้ โดยไม่คิดค่าตอบแทน เป็นต้น

โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม มีน้อย เพราะชาวบ้านในชุมชนต้องทำงานกันค่อนข้างหนัก ทั้งค้าขาย และรับจ้างตามตลาดใกล้เคียง ทำให้ไม่มีเวลามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

อาชีพ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นอาชีพค้าขาย รับจ้างใช้แรงงาน ความหลากหลายทางอาชีพสำหรับชาวบ้านในชุมชนมีเยอะ เนื่องจาก คนที่มาอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มีความหลากหลายที่มา เช่น แปดริ้วและจังหวัดต่าง ๆ

ความอบอุ่นในครอบครัว มีมาก เพราะจากความแออัดคับแคบของพื้นที่ทำให้สามารถดูแลบุตรหลานได้ทั่วถึง และชาวบ้านก็รู้จักกันหมดก็ช่วยกันดูแลสอดส่องดี อีกทั้งครอบครัวส่วนใหญ่ในชุมชนยังเป็นครอบครัวในแบบขยาย อยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ ที่ต้องช่วยกันทำงาน

การรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่น เมื่อ 2 เดือนที่ผ่านมามีการตั้งกลุ่มองค์กรเยาวชน ในชุมชนขึ้น

มีการประชุมและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ประเด็นนี้เป็นส่วนหนึ่งสำหรับชุมชนนี้ เพราะจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมในการประชุมของสมาชิกในชุมชน จะพบว่า มีการเสนอแนะ การให้เหตุผล การเปิดโอกาสให้กับสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับสำหรับประเด็นที่มีคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์

มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ประธานชุมชน มีการทำเรื่องขอทุนสนับสนุนทางด้านนี้อยู่เสมอ และก็ได้รับการตอบรับที่ดีจากหน่วยงานของรัฐ ในระดับท้องถิ่น เช่น สาธารณสุขชุมชน เป็นต้น

มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม จากการที่ผู้วิจัยใช้แบบการทดสอบ คือ การสังเกตและการสัมภาษณ์สมาชิกในชุมชน สมาชิกลงความเห็นว่าคุณนำคนปัจจุบันนี้มีความขยันขันแข็ง มีคุณธรรม ยุติธรรมและเสียสละเพื่อชุมชนดี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 5 นี้เป็นบทสรุปและอภิปรายผลของการประเมิน โครงการ กองทุนชุมชนเมือง วัดม่วง-วัดสะแก ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูล 2 ตอน ดังนี้

1. สรุปและอภิปรายผล
2. ข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 กองทุนหมู่บ้าน ฯ ชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก มีกระบวนการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมาย คือ มีการนำไป สร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาอาชีพและเสริมสร้างสวัสดิภาพของสมาชิก ทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเอง มีการเรียนรู้และคิดริเริ่มแก้ปัญหาของตนเอง ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันกับชุมชน

1.2 กองทุนหมู่บ้าน ฯ ชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก มีกระบวนการบริหารจัดการกองทุน เป็น อย่างดี โดยมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่ทำงานอย่างถูกต้อง และมีการนำปัจจัยทั้งทางด้านบวกและลบมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุน

1.3 สมาชิกในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันเองในชุมชนและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างชุมชน ทำให้เกิดองค์กรเพื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกัน

1.4 เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจและมีเงินหมุนเวียนเพิ่มขึ้นภายในชุมชน วัดม่วง-วัดสะแก ซึ่งเป็นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ เพราะสมาชิกในชุมชนนำไปสร้างงาน สร้างรายได้ และ พัฒนาอาชีพของตนและทำให้ทราบถึงตัวชี้วัดของชุมชน คือ ชาวบ้านในชุมชน วัดม่วง-วัดสะแก มีความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็งในการทำงานมากขึ้น และมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เห็นถึงการมีศักยภาพที่ดีของชุมชน

2. วิธีการดำเนินการ

2.1 สมาชิกในชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก มีวิธีการเตรียมความพร้อมเพื่อทำความเข้าใจ

ต่อเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในชุมชนเข้ารับฟังคำชี้แจงถึงแนวนโยบายของรัฐบาลที่มีกองทุนฯ นี้ขึ้นมา

2.2 คณะกรรมการชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก มีการเลือกตั้งจากสมาชิกในชุมชน จากการคัดเลือกมีทั้งหมด 14 คน เป็นชาย 7 คน หญิง 7 คน ดำเนินการกองทุนฯ ด้วยความรอบคอบและจัดแบ่งหน้าที่กันตามความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละคน

2.3 ชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก ผู้เขียนใช้การวิเคราะห์ โดยการกำหนดตัวบ่งชี้ และตัวแปรต่างๆ ในการเก็บข้อมูล ซึ่งจะต้องพิจารณาถึง ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ในรูปแบบ “ชีพชีโมเดล”

2.4 ผู้เขียนได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบ บร.ต่างๆ และวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ การเข้าศึกษาในชุมชนแบบมีส่วนร่วม เช่น การเข้าไปร่วมในกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนจัดขึ้น

2.5 ผู้เขียนได้นำผลข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ เช่น ผู้กู้ ๑ เงินเพื่อนำไปใช้ อะไร ผลที่ได้จากการกู้เงินจำนวนนี้ เป็นต้น

3. ผลการดำเนินการ

3.1 มีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อทำความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาล คือ จะต้องทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน เพราะประชาชนสามารถกู้ยืมเงินนี้ได้ ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ นำไปพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ทำให้เกิดทุนทางเศรษฐกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าขององอกงยขึ้น

3.2 เงิน 1 ล้านบาท สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนในระดับรากหญ้าได้จริง เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีการกู้เงินไปเพื่อประกอบอาชีพ และนำไปบรรเทาเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนได้ เพราะเป็นการให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ถูกลงมาก

3.3 การดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนฯ เกิดความร่วมมือกันทำงานเพื่อชุมชน ช่วยกันบริหารจัดการกองทุน คือ ตรวจสอบ กำกับ ดูแล กองทุนฯ ไม่ให้เกิดความเสียหาย และที่สำคัญ ให้ความยุติธรรมในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้เป็นอย่างดี

3.4 ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้ ๑ ส่วนใหญ่แล้ว มีความรู้ ความชำนาญและประสิทธิภาพในการค้าขายเป็นอย่างดี เพราะเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมานานอีกทั้งมีภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำมาพัฒนาให้ดีขึ้น เช่น สูตรการทำอาหาร การถนอมอาหาร เทคนิควิธีในการสร้างยอดขายของตนเอง เป็นต้น

3.5 เทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้โดยส่วนใหญ่มีอาชีพประกอบอาหารขายในชุมชนและพื้นที่

ที่ใกล้เคียงมีเทคนิคและกรรมวิธีที่สะอาด ถูกหลักอนามัย และการดำเนินการในกระบวนการต่าง ๆ เป็นแบบที่ง่าย ๆ สำหรับสมาชิกที่สามารถเริ่มต้นดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น กระบวนการผลิต การคัดเลือกวัตถุดิบ เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนบางอย่างนั้นได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมช่วยด้วยการอภิปรายผล

การบรรลุมูลค่าประสงค์ของกองทุนชุมชน วัดม่วง – วัดสะแก มีดังนี้

1. กระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชน วัดม่วง – วัดสะแก เนื่องจากสมาชิกมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่เงินกองทุนจะเข้ามาในชุมชน โดยมีการประชุมจัดเวทีประชาคมกันในวันที่ 26 ตุลาคม 2544 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเงินกองทุน 1 ล้านบาท และมีการจัดตั้งกองทุนชุมชนวัดม่วง วัดสะแก ตามที่ระเบียบกำหนด โดยมีแบบคำร้องขอขึ้นทะเบียนการเตรียมความพร้อม และ เงิน 1 ล้านบาทโอนเข้าบัญชีกองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ธนาคารออมสิน สาขาประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 19 พ.ค. 2545 และทางคณะกรรมการทำการปล่อยกู้เมื่อวันที่ 20 พ.ค. 2545 จำนวน 47 ราย สำหรับสมาชิกกู้ได้ไม่เกินรายละ 20,000 บาทและสำหรับคณะกรรมการสามารถกู้ได้รายละ 30,000 บาท เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 840,000 บาท ชาวบ้านที่กู้ไปโดยส่วนใหญ่นำไปพัฒนาอาชีพเดิมของตนและนำไปเป็นทุนหมุนเวียนในการค้าขาย บางส่วนนำไปใช้หนี้ในระบบที่มีดอกเบี้ยรายวันที่แพง เพราะเมื่อกู้เงินกองทุนแล้วสามารถผ่อนชำระได้ในระยะเวลา 10 เดือน ในอัตราดอกเบี้ยที่ถูกมาก คือ ร้อยละ 1.5 และในกระบวนการดำเนินงานสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1.1 การเกิดกองทุน ก่อนที่จะมีเงินล้านเข้าชุมชนนั้น ประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกองทุนหนึ่งล้านบาทน้อย หรืออาจไม่ทราบเลยสำหรับคนบางกลุ่ม เมื่อมีการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานของรัฐบาล จากสื่อต่าง ๆ ทางวิทยุ โทรทัศน์ การออกมาให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ดี จึงทำให้ประชาชนเริ่มที่จะสนใจและทำความเข้าใจถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ในโครงการของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับสมาชิกในชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก ที่ทราบว่าจะมีกองทุนหนึ่งล้านบาทนี้มาสู่ชุมชนของตน เพื่อใช้สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิก แบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยการบริหารจัดการกองทุนด้วยตนเอง ให้มีเป้าหมายอยู่ที่การอยู่ดีมีสุขร่วมกัน ไม่ใช่อยู่ที่เงินหรือผลกำไรสูงสุดทางเศรษฐกิจ กองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก สามารถเกิดขึ้นได้จากการร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในชุมชนทุกคน สมาชิกในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนากลุ่มของชุมชนให้เชื่อมโยงกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้วย เพราะมีการรับข่าวสารและมีการตื่นตัวในการสร้างโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เกิดการรวบรวมความคิดว่าถ้าเงินหนึ่งล้านบาทนี้มาสู่ชุมชนแล้วจะนำไปทำอะไรให้เกิดประโยชน์ เกิดการรวบรวมความคิดว่าถ้าเงินหนึ่งล้านบาทนี้มาสู่ชุมชนแล้วจะนำไปทำอะไรให้เกิดประโยชน์ เกิดการรวบรวมความคิดว่าถ้าเงินหนึ่งล้านบาทนี้มาสู่ชุมชนแล้วจะนำไปทำอะไรให้เกิดประโยชน์ เกิดการรวบรวมความคิดว่าถ้าเงินหนึ่งล้านบาทนี้มาสู่ชุมชนแล้วจะนำไปทำอะไรให้เกิดประโยชน์

สมาชิกในชุมชน บางกลุ่มก็คิดว่าน่าจะนำมาปล่อยกู้เพื่อให้เงินต้นและดอกเบี้ยมีการหมุนเวียนภายในชุมชน บางกลุ่มก็คิดว่าน่าจะมารวบรวมสมาชิกเพื่อก่อตั้งและดำเนินกิจการซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ภายใต้ชื่อของชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก จากแนวคิดทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ทำให้เห็นว่าสมาชิกในชุมชน โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยที่มีกองทุนนี้เกิดขึ้นมา และเข้าใจนโยบายของรัฐบาลที่จะให้เงินหนึ่งล้านบาทนี้ยังคงหมุนเวียนอยู่ในชุมชนตลอดไป แต่จากแนวคิดของสมาชิกดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เงินหนึ่งล้านบาทสำหรับชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก นี้นำมาปล่อยกู้ให้กับสมาชิกในชุมชนเท่านั้น เพราะ ถ้าเป็นประเด็นที่จะก่อตั้งสหกรณ์ของชุมชนอาจจะทำให้มีการนำเงินมาลงทุนสูงและเงินทุนที่ลงไปนั้นบางส่วนเป็นต้นทุนที่เกิดผลกำไรสำหรับกองทุนซ้ำ อีกทั้งการบริหารและการจัดการยังไม่มีใครที่มีประสบการณ์สำหรับงานนี้มากพอ ส่วนประเด็นที่จะให้สมาชิกรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสินค้าภายใต้ชื่อชุมชนนั้น เนื่องจากสมาชิกแทบจะทุกหลังคาเรือนมีอาชีพค้าขายที่เป็นกิจการของตนเองอยู่แล้ว บางก็มีอาชีพที่มีเงินเดือนประจำอยู่แล้ว ทำให้เรื่องการรวบรวมสมาชิกเป็นเรื่องที่ยากมาก ดังนั้น ประเด็นที่จะนำเงินมาปล่อยกู้ให้กับสมาชิกเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับตนเองเพิ่มขึ้นและกู้ถูกเงินเพื่อความจำเป็นเร่งด่วนในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าเงินกู้ธนาคาร จึงเป็นประเด็นที่เหมาะสมสำหรับชุมชน วัดม่วง - วัดสะแก ในขณะนี้

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก มีการจัดตั้งกองทุนตามระเบียบของกองทุน โดยมีคัดเลือกคณะกรรมการของกองทุนเพื่อบริหารงานตามความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานตามระเบียบของกองทุน ระบบการบริหารของกองทุนมีการจัดเวทีระดมความคิดเห็นจากสมาชิกในชุมชน เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะ และมีการนำข้อเสนอแนะของสมาชิกรวมประชุมกันในที่ประชุมเฉพาะคณะกรรมการเพื่อหาข้อยุติและเลือกวิธีที่ดีที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกองทุน การจัดเวทีประชาคมของชุมชนเป็นกลไกเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนากองทุนร่วมกับคนในชุมชน จัดทำแผนงานกิจกรรมการประเมินผลของกองทุน กองทุนได้ส่งเสริมให้มีการออม และบริหารเงินในชุมชน ในการบริหารงานของกองทุนได้ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น การนำเงินต้นและดอกเบี้ยมาชำระของสมาชิคนั้น ในส่วนของผลกำไรจากดอกเบี้ยจะเป็นการรวบรวมและเก็บออม เพื่อนำกลับมาคืนให้กับสมาชิกในรูปของสวัสดิการที่ดีขึ้นในชุมชน อันได้แก่ การตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของบุตรหลานสมาชิกในชุมชน เป็นทุนสนับสนุนและส่งเสริมเยาวชนในด้านต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม เป็นต้น การจัดสรรเงินให้กับสมาชิคนั้น คณะกรรมการจะพิจารณาจาก ประวัติความน่าเชื่อถือ วัตถุประสงค์ของการนำเงินไปใช้ บุคคลที่มาค้าประกัน อาชีพและรายได้ ซึ่งในการพิจารณานี้จะเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบความโปร่งใสของการทำงานของคณะกรรมการได้จาก สมุดบัญชีอีกด้วยและการแจ้งยอดเงินที่มีอยู่ในบัญชีให้กับสมาชิกได้ทราบเป็นระยะ ๆ ทำให้จัด

ปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการได้ แต่ยังคงมีสมาชิกบางรายที่กู้เงินไปบางส่วน เช่น คณะกรรมการอนุมัติให้ 15,000 บาท แต่วันที่ไปถอนเงินที่ธนาคารปรากฏว่าถูกหักในบัญชีเหลือเพียง 2,000 บาท สร้างความไม่พอใจให้กับสมาชิกคนดังกล่าว ซึ่งเมื่อไปขอรับฟังคำชี้แจงจากทางธนาคาร ปรากฏว่า ธนาคารต้องหักเงินที่สมาชิกเป็นหนี้ในโครงการธนาคารเพื่อประชาชนให้หมดก่อนที่เหลือจึงเป็นยอดเงินกู้ที่สมาชิกจะสามารถกู้ได้ในโครงการกองทุนหนึ่งล้านบาทนี้ ทำให้สมาชิกไม่ได้ใช้เงินในงวดแรกตามโครงการที่ตั้งใจไว้ แต่ก็ยังเป็นข้อดีสำหรับสมาชิกที่จะได้ไม่เป็นหนี้ที่เพิ่มพูนขึ้น แต่ความคิดเห็นในหมู่สมาชิกนั้น คิดว่า ธนาคารควรมีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนที่จะมีการปล่อยกู้ เพื่อที่ว่าสมาชิกจะได้เตรียมตัวก่อนว่า เงินที่กู้ได้ถ้าหักยอดหนี้เก่าแล้วจะเหลือไปใช้ทำอะไร ได้บ้าง เพราะบางคนก็คิดว่าจะได้เงินตามจำนวนที่คณะกรรมการอนุมัติ ทำให้บางรายไปตกลงชื่อของมาขายกิจการไว้ล่วงหน้าแล้ว และคิดว่าจะนำเงินนี้ไปชำระแต่ก็ต้องทำให้โครงการที่ตั้งไว้ต้องหยุดชะงักลง และต้องรองจนกว่าจะผ่อนชำระหนี้ก้อนแรกหมดก่อนจึงจะสามารถกู้ได้ ซึ่งปัญหานี้ แม้ว่าจะสร้างความไม่พอใจให้กับสมาชิก แต่คณะกรรมการก็ได้อธิบายให้กับสมาชิกเข้าใจได้ในที่สุด

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนชุมชนวัดม่วง - วัดสะแก ได้สนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง ชาวบ้านได้มาเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน คิดแผนงานและดำเนินงานร่วมกันส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง เช่น สมาชิกรายใดมีความรู้ ความสามารถพิเศษก็สามารถถ่ายทอดและให้คำปรึกษาแนะนำกันได้ ส่วนใหญ่แล้วสมาชิกในชุมชน วัดม่วง - วัดสะแกมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันทางด้านการประกอบอาชีพ กระบวนการผลิต การหาแหล่งวัตถุดิบโดยการแนะนำให้กับสมาชิกด้วยตนเอง ซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ระดับย่อมในชุมชน สมาชิกบางรายจากที่ทำงานรับจ้างด้วยค่าแรงที่ถูกมากต่อวัน เมื่อคณะกรรมการอนุมัติเงินกู้ก็เกิดความคิดที่จะเป็นเจ้าของกิจการของตนเอง ก็นำความคิดนี้มาปรึกษากับเพื่อนสมาชิก ว่ากิจการที่ตนจะทำ เช่น ขายกล้วยเตี๋ย นั้นต้องมีการผลิตอย่างไรให้สามารถขายให้ได้ เพื่อนสมาชิกก็ช่วยกันในการให้คำแนะนำ อีกทั้งให้กำลังใจ ช่วยด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ทำให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ขึ้นถึงแม้ว่าจะเป็นรายเล็ก ๆ แต่ในอนาคตสมาชิกท่านนี้ก็มีการเป็นของตนเอง สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว นี่เป็นตัวอย่างส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เพื่อที่จะพึ่งตนเอง แต่ยังไม่เป็นทั้งหมดสำหรับสมาชิกในชุมชนที่บางส่วนยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากชุมชนภายนอกอยู่

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนมีการกระตุ้นให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจ มีกระบวนการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคิดค้น โครงการที่มาจากความต้องการที่

แท้จริงของสมาชิกในชุมชนร่วมกัน เพราะคนในชุมชน คือ ผู้ที่รู้ปัญหาของตนเองดีที่สุด หรือผู้ที่เคยประกอบกิจการล้มเหลวมาก่อน ก็จะทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของตนเองในอดีต สามารถที่จะนำข้อบกพร่องเหล่านั้นมาเป็นบทเรียนให้กับตนเองและสมาชิกคนอื่น ๆ ได้ โดยการสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่น นำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดผลที่แท้จริง เช่น การประกอบอาหารชนิดต่าง ๆ ขาย การประกอบกิจการร้านซ่อมและทำกุญแจ รับจ้างวาดแผนโบราณตามบ้าน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ปัญหาของชุมชนลดน้อยลงไปเพราะถ้าสมาชิกในชุมชนคิดที่จะสร้างงานสร้างรายได้ให้กับตนเอง ก็จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวสมาชิกเองและครอบครัว ขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เช่น ปัญหาขาดแคลน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น และเมื่อสมาชิกร่วมกันแก้ไขปัญหาค้ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นกับตนเองและในชุมชน ก็จะส่งผลให้ชุมชนสงบสุข เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เข้มแข็งทางหนึ่ง

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น การเกิดความเข้มแข็งในชุมชน มาจากการที่สมาชิกได้เรียนรู้เรื่องการพัฒนาชุมชน การจัดสรรงบประมาณบางส่วนที่นำมาพัฒนา การเรียนรู้ในเรื่องการบริหารการเงิน ซึ่งสมาชิกในชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก ได้มีการจัดสรรเงินในส่วนของกำไรที่ได้จากดอกเบ็ญการปล่อยกู้ในบางส่วน นำไปพัฒนาด้านสวัสดิการในชุมชน เช่น มีการก่อตั้งกองทุนยาขึ้น เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ซื้อยาในราคาถูก โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา และให้สมาชิกบริหารจัดการกันเอง นอกจากนี้ยังมีการนำเงิน ไปพัฒนาในด้านการศึกษา โดยมีทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่เรียนดี และบางส่วนก็นำไปเป็นขวัญและกำลังใจ สำหรับบุคคลที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬาเยาวชนระหว่างชุมชน เป็นต้น ซึ่งเมื่อชาวบ้านได้เรียนรู้กับการบริหารจัดการ ชุมชนจึงสามารถดำเนินงานได้ เมื่อมีปัญหาอุปสรรคเข้ามาสมาชิกในชุมชนก็จะร่วมแรงร่วมใจแก้ปัญหา นั้น โดยมีผู้สูงอายุในชุมชนเป็นแบบอย่างในการร่วมมือกันแก้ปัญหา สร้างความเข้มแข็งในชุมชนได้ ชาวบ้านมีอาชีพ มีรายได้ ที่สามารถตอบสนองความต้องการปัจจัย 4 ชุมชนมีความสามัคคีกัน โดยเริ่มตั้งแต่มีการเลือกตั้งของชุมชน เช่น การเลือกตั้งประธานชุมชน สำหรับประธานชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก ในปัจจุบันนี้ คือ นายพร จิตรเย็น มาจากการเลือกจากสมาชิกในชุมชน ซึ่งประธานเป็นบุคคลที่สมาชิกในชุมชนเคารพนับถือ ไว้วางใจ และประธานชุมชนเองก็เป็นบุคคลที่มีความเสียสละ ต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน และชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มองค์กรฯ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน เป็นต้น ประชาชนในชุมชนวัดม่วง-วัดสะแก มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจในการที่จะพัฒนาชุมชนให้เกิดศักยภาพและความเข้มแข็ง สมาชิกมีความสามัคคี เอื้ออาทรแบ่งปันสิ่งของต่อกันและช่วยเหลือจนเจอแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

2.1.1 ความร่วมมือ ร่วมใจกันของชาวบ้านในการจัดตั้งกองทุนฯ การเสียดสของ
ประธานและคณะกรรมการทุกคน ที่จะมาทำงานเพื่อชุมชนของตน

2.1.2 มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ ถ่ายทอดความรู้ที่มีในด้านต่างๆ ซึ่งกันและ
กันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ

2.1.3 จากการทำชุมชนมีการก่อตั้งกองทุนออมทรัพย์สัจจะอยู่ก่อนแล้ว ทำให้เกิดแนว
ทางและกระบวนการที่ดีสำหรับการดำเนินงาน เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.4 มีกลุ่มองค์กรต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์สัจจะ กลุ่มองค์กรยา
กลุ่มองค์กรเยาวชน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มองค์กรที่จัดตั้งขึ้นนี้เป็นปัจจัยในด้านบวกสำหรับชุมชนเพราะ
เมื่อเกิดกลุ่มองค์กรขึ้น กิจกรรมที่เกิดสำหรับกลุ่มองค์กรเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่เกิดประ โยชน์กับ
ชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

2.2.1 ในสภาพความเป็นจริงผู้กู้ คือลูกหนี้ ธกส.ที่ขอพักชำระหนี้ตามนโยบาย ของรัฐ
บาลและยังเป็นลูกหนี้ธนาคารออมสิน ในโครงการธนาคารประชาชน คน เดียวกันนี้อาจเป็นลูกหนี้
เงินนอกระบบของนายทุนในระดับชุมชน คนเดียวกันนี้อาจเป็นผู้ปกครอง โครงการกู้เงินเพื่อการ
ศึกษา เป็นต้น สิ่งที่ชาวบ้านเรียนรู้ ก็คือ วิธีการหมุนเงินเช่นเดียวกับนักธุรกิจ ระบบเงินหมุนที่
กำลังจะเกิดปรากฏการณ์ เดียวกัน คือ ขาดสภาพคล่องเพียงแต่การขาดสภาพคล่องในระดับชุมชน
จะขยายในวงกว้าง หากรัฐบาลไม่หามาตรการรองรับในด้านการตลาดรองรับสินค้าจากชุมชนแต่
กระแสในชุมชนกล่าวกันว่าเงินล้านนี้รัฐบาลตั้งใจให้ชาวบ้านอยู่แล้วหากสูญก็ไม่ต้องทำอะไร ต่าง
กันแต่ที่มาเป็นเงินกู้ในประเทศเท่านั้น

2.2.2 การกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัด ควรให้อยู่ในดุลยพินิจของ
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและให้หลากหลายไปตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์ของ
การกู้เงินแม้ว่าเจตนาของรัฐบาลต้องการให้เกิดการหมุนเวียน แต่อาจ ไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้กู้และ
อาจเป็นกับดักแก่ผู้กู้ที่ต้องหัน ไปกู้เงินนอกระบบเพื่อให้ ทันเวลาใช้คืนเงินกองทุนฯ เพราะเกรงจะ
เสียดสจจะ

2.2.3 จำนวนผู้กู้ที่ไม่พอใจการพิจารณาตัดสินเงินกู้ ของคณะกรรมการอาจนำมาซึ่ง
ความแตกแยกของสมาชิก และอาจส่งผลให้กองทุน ไม่ประสบ ความสำเร็จ ได้ จำนวนผู้กู้ที่ไม่ส่ง
ชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับคืนสู่กองทุน

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในชุมชนมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ เกิดอาชีพและกระบวนการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืน เพราะชาวบ้านเริ่มมีกระบวนการคิด ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และดำเนินการอย่างเป็นระบบมากขึ้น สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ สังเกตได้จากมีการส่งชำระเงินกู้ที่ตรงตามกำหนด และสามารถเก็บเงินจากผู้กู้ได้ครบทุกราย มีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สมาชิกมีการประชุมและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการเสนอแนะการให้เหตุผล การเปิดโอกาสให้กับสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับในเหตุผลของสมาชิกส่วนใหญ่

4. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result)

จากระยะเวลาที่ปล่อยเงินกู้ในรอบแรก คือวันที่ 22 พ.ค. 2545 มีจำนวน 47 ราย และยอดเงินที่ปล่อยกู้เป็นจำนวนเงิน 840,000 บาท เมื่อมีการส่งชำระเงินของเดือนแรก ทำให้เกิดการหมุนเวียนสำหรับการปล่อยกู้ในรอบต่อไป ส่งผลให้กองทุนเติบโตขึ้นเป็นลำดับ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

เกิดทุนสะสมของหมู่บ้าน เพราะ เป็นเงินจากการหมุนเวียนของเงินต้นและดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืม ผู้กู้มีการต่อเติม สร้างสรรค์กิจการงานเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นในชุมชน ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นลำดับ เพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

สมาชิกได้มีโอกาสมาเรียนรู้ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง เกิดความสามัคคีและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เน้นที่กระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในทางที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

ข้อเสนอแนะที่ 1 รัฐบาลควรนำเสนอเงื่อนไขมาให้ชาวบ้านศึกษาก่อนว่า เงินจำนวนนี้เหมาะสมที่จะรับหรือไม่ ให้ชาวบ้านลงมติ กันในเวทีชาวบ้าน

ข้อเสนอแนะที่ 2 รัฐบาลควรจัดระเบียบข้อบังคับให้อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย สำหรับชาวบ้าน เพราะข้อเท็จจริงชาวบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ไม่เข้าใจกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นข้อกฎหมาย

ข้อเสนอแนะที่ 3 การคิดดอกเบี้ยการปล่อยกู้ นั้น ไม่ควรมีการกำหนดในแบบเดียว ควรให้คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้กำหนดเองตามความเหมาะสมของพื้นที่ และนำเสนอให้เจ้าหน้าที่ของทางรัฐบาลพิจารณาเป็นเขตพื้นที่ ๆ ไป

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะที่ 1 ควรมีการนำเงินกองทุนบางส่วน ไปเป็นทุนสนับสนุนให้กับกลุ่มกิจกรรมในชุมชนที่มีอยู่ให้มีการพัฒนาอีก ๆ ขึ้น โดยแต่ละกลุ่มมีอิสระในการบริหารจัดการ ไม่นำมารวมกันภายใต้เงินก้อนเดียว ซึ่งจะทำให้กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในแต่ละด้านมีความชัดเจนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ 2 เงินกองทุนหมู่บ้าน ควรจะจัดสรรเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน จึงจะได้ประโยชน์ทั้งสองทาง คือ ชาวบ้าน สามารถกู้เงินไปใช้จ่ายหรือลงทุนด้านอาชีพได้ และนำไปจัดแจงด้านสวัสดิการในชุมชนส่วนหนึ่งได้ด้วย

ข้อเสนอแนะที่ 3 กองทุนหมู่บ้าน ควรคำนึงถึงความพร้อมของชาวบ้านในการบริหารจัดการเงินจำนวนนี้ ให้มากกว่านี้ ซึ่งต้องจัดเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้กับประชาชนโดย จัดหลักสูตรการเรียนรู้และบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดระยะเวลาของหลักสูตรนั้น ๆ เป็นการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ความเข้าใจการบริหารจัดการ การบัญชี การผลิต เป็นต้น

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะที่ 1 จำนวนเงินที่ปล่อยกู้ควรมีการขยายวงเงินให้มากกว่านี้ เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสสำหรับผู้มีกิจการค้าขายที่ต้องอาศัยเงินลงทุนมากกว่า 20,000 บาท และต้องการขยายกิจการ

ข้อเสนอแนะที่ 2 รัฐบาลควรมีการสำรวจอาชีพที่ชาวบ้านในพื้นที่นั้น ๆ คิดจะลงทุนเป็นราย ๆ ไป และจัดเจ้าหน้าที่ช่วยชี้แนะแนวทางด้านการผลิต การจัดการ ตลอดจนการหาตลาดรองรับสินค้าที่ผลิตขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ 3 ควรจัดให้มีการลงทะเบียนการผลิตสินค้าของแต่ละชุมชน และหมู่บ้าน เพื่อป้องกันปัญหาการผลิตสินค้าที่ซ้ำ ๆ กัน ช่วยลดปัญหาสินค้าล้นตลาด และแต่ละชุมชน หมู่บ้านควรมีการผลิตสินค้าที่ไม่ซ้ำกัน มีความเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสินค้า

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะที่ 1 ควรมีงบประมาณการวิจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ของแต่ละพื้นที่ โดยวิจัยว่าในแต่ละพื้นที่ควรผลิตสินค้าอะไร รวมถึงการวิจัยทางการตลาด เพื่อมารองรับสินค้านั้น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะที่ 2 ควรมีการหน่วยงานวิจัยสำหรับโครงการต่าง ๆ ของทางภาครัฐ ที่ต้องทำการวิจัยก่อนเริ่มโครงการ และหลังจากโครงการเสร็จสิ้นแล้วสำหรับงบประมาณด้านอื่น ๆ ที่ยังไม่เริ่มโครงการ

ข้อเสนอแนะที่ 3 จากการศึกษาในบางหมู่บ้านมีสินค้าที่มาจากภูมิปัญญาไทย เช่น การผลิตอาหารในรูปแบบต่าง ๆ ควรมีการทำวิจัยในด้านผลิตภัณฑ์สินค้าภูมิปัญญาไทย และควรมีการสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น





บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- ระเบียบกองทุนชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก. (2544). การประชุมคณะกรรมการกองทุนชุมชนวัดม่วง – วัดสะแก ครั้งที่ 1.
- โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. (2545). ความยากจนของประเทศ [ออนไลน์]. ได้จาก: http://geocities.com.sk_citizen.
- สุวิมล ติรภานันท์. (ม.ป.ป.). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. (ม.ป.ป.). กองทุนหมู่บ้านเป้าหมายยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ. ชุดความรู้เพื่อชุมชน 1. (ม.ป.ท.).
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. (ม.ป.ท.): ทศน์ทอง.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้ง.
- ข่าวเศรษฐกิจ. (14 กุมภาพันธ์ 2545). กมร.ศึกษาจับตาดอกทุนหมู่บ้านกล้วยสุญ. เดลินิวส์.